

Күршім ауданы Абай ауылдық округі бойынша 2026-2030 жылдарға арналған жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі жоспарды бекіту туралы

Шығыс Қазақстан облысы Күршім аудандық мәслихатының 2026 жылғы 18 маусымдағы № 54/5-VIII шешімі

Қазақстан Республикасының "Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы" Заңының 6-бабы 1-тармағының 15) тармақшасына, Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңының 8-бабының 1)-тармақшасына, 13 бабына, Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары - Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2017 жылғы 24 сәуірдегі № 173 "Жайылымдарды ұтымды пайдалану қағидаларын бекіту туралы" бұйрығына, Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2020 жылғы 29 сәуірдегі № 145 "Ауыл шаруашылығы жануарларын жаюдың үлгілік қағидаларын бекіту туралы" бұйрығына, Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2024 жылғы 29 шілдедегі № 263 "Жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі үлгілік жоспарды бекіту туралы" бұйрығына сәйкес, Күршім аудандық мәслихаты ШЕШІМ ҚАБЫЛДАДЫ:

1. Осы шешімнің қосымшасына сәйкес Күршім ауданы Абай ауылдық округі бойынша 2026-2030 жылдарға арналған жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі жоспар бекітілсін.

2. Күршім аудандық мәслихатының 2023 жылғы 26 желтоқсандағы № 14/6-VIII "Абай ауылдық округі бойынша жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспарын бекіту туралы" шешімінің күші жойылды деп танылсын.

3. Күршім аудандық мәслихатының 2021 жылғы 27 желтоқсандағы № 14/6-VII "Абай ауылдық округі бойынша жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2021-2022 жылдарға арналған жоспарын бекіту туралы" шешімінің күші жойылды деп танылсын.

4. Осы шешім оның алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Күршім аудандық мәслихатының төрағасы

К. Бахтияров

Күршім аудандық
мәслихатының
2026 жылғы 18 маусымдағы
№ 54/5-VIII шешіміне
1-қосымша

Күршім ауданы Абай ауылдық округі бойынша 2026-2030 жылдарға арналған жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі жоспар

1. Осы Күршім ауданы Абай ауылдық округі бойынша 2026-2030 жылдарға арналған жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі жоспар (бұдан әрі-Жоспар) Қазақстан Республикасының "Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы" Заңының 6-бабы 1-тармағының 15) тармақшасына, Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңының 8-бабының 1) тармақшасына, 13 бабына, Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары - Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2017 жылғы 24 сәуірдегі № 173 "Жайылымдарды ұтымды пайдалану қағидаларын бекіту туралы" бұйрығына, Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2020 жылғы 29 сәуірдегі № 145 "Ауыл шаруашылығы жануарларын жаюдың үлгілік қағидаларын бекіту туралы" бұйрығына, Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2024 жылғы 29 шілдедегі № 263 "Жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі үлгілік жоспарды бекіту туралы" бұйрығына сәйкес әзірленді.

2. Жоспар жайылымдарды ұтымды пайдалану, азыққа деген қажеттілікті орнықты қамтамасыз ету және жайылымдардың тозу процестерін болдырмау мақсатында қабылданады.

3. Жоспарды әзірлеген кезде мыналар ескеріледі:

1) осы Жоспарға 1-қосымшаға сәйкес нысан бойынша ауданның жер балансының және мемлекеттік жер кадастрының ақпараттық жүйесінің деректері;

2) осы Жоспарға 2-қосымшаға сәйкес нысан бойынша жайылымдарды геоботаникалық зерттеп-қарау мәліметтері;

3) Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2020 жылғы 3 ақпандағы № 35 бұйрығымен (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 19987 болып тіркелген) бекітілген Мал қорымдарының (биотермиялық шұңқырлардың) тізілімін жүргізу қағидаларына сәйкес қалыптастырылатын мал қорымдары (биометриялық шұңқырлар) туралы мәліметтер;

4) осы Жоспарға 3-қосымшаға сәйкес нысан бойынша жайылымдық инфрақұрылым объектілері туралы және ауыл шаруашылығы жануарларын айдап өтуге арналған сервитуттар туралы мәліметтер;

5) осы Жоспарға 4-қосымшаның 1-кестесіне сәйкес нысан бойынша ауыл шаруашылығы жануарларының иелерін көрсете отырып, оларды сәйкестендіру дерекқорынан алынған ауыл шаруашылығы жануарлары басының саны туралы деректер;

6) осы Жоспарға 4-қосымшаның 2-кестесіне сәйкес нысан бойынша ауыл шаруашылығы жануарларының түрлері мен жыныстық жас топтары бойынша қалыптастырылған үйірлердің, отарлардың, табындардың саны туралы деректер;

7) осы Жоспарға 4-қосымшаның 3-кестесіне сәйкес нысан бойынша шалғайдағы жайылымдарда жаю үшін ауыл шаруашылығы жануарлары басының саны туралы мәліметтер;

8) екпе және аридтік жайылымдарда, орман, су қорлары мен ерекше қорғалатын табиғи аумақтар жерлерінде ауыл шаруашылығы жануарларын жаю ерекшеліктері туралы деректер (Күршім ауданы Абай ауылдық округі бойынша екпе және аридті жайылымдардың болмауына, сондай-ақ орман, су қорлары жерлерінде және ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда мал жаюдың болмауына байланысты жоқ);

9) осы Жоспарға 5-қосымшаға сәйкес нысан бойынша ұсынылатын жайылым айналымдарының схемалары;

10) мал шаруашылығы және өсімдік шаруашылығы статистикасы бойынша ресми статистикалық ақпарат (мал шаруашылығы статистикасы бойынша ресми статистикалық ақпарат Шығыс Қазақстан облысының ветеринария басқармасының "Күршім-Вет" ШЖҚ КМК тарапынан ұсынылған және 1-қосымшада 3-кесте, 4-қосымшада 1-кесте, 2-кесте, 3-кесте қамтылған. Өсімдік шаруашылығы статистикасы бойынша ресми статистикалық ақпарат Шығыс Қазақстан облысы бойынша "Жерлерге зерттеп-қарау жұмыстарын жүргізу мемлекеттік институты" ШЖҚ КМК филиалы тарапынан ұсынылған және 2-қосымшада қамтылған).

4. Жоспарда мынадай қосымшалар қамтылған:

1) Күршім ауданы Абай ауылдық округі аумағында жайылымдардың жер санаттары бөлінісінде орналасу схемасы (картасы), онда жайылымдардың шекаралары, алаңдары мен түрлері, оның ішінде шалғайдағы, маусымдық, құрғақ және екпе жайылымдар, (Күршім ауданы Абай ауылдық округі бойынша шалғайдағы, маусымдық, аридті және екпе жайылымдар жоқ), жер учаскесіне құқық белгілейтін және сәйкестендіру құжаттарының негізінде олардың меншік иелері немесе жер пайдаланушылар туралы мәліметтер көрсетіледі;

2) жеке ауладағы ауыл шаруашылығы жануарларын жаю бойынша халықтың мұқтаждығына арналған жайылымдар, оның ішінде қоғамдық жайылымдар белгіленген схема (карта), онда жеке ауладағы ауыл шаруашылығы жануарларын жаю бойынша халықтың мұқтаждығына арналған жайылымдардың, оның ішінде қоғамдық жайылымдардың шекаралары мен алаңдары көрсетіледі;

3) ұсынылатын жайылым айналымдарының схемалары көрсетілген схема (карта), онда жайылымдарды геоботаникалық зерттеп-қарау негізінде ұсынылатын жайылым айналымдарының схемалары көрсетіледі;

4) ауыл шаруашылығы жануарларын айдауға арналған сервитуттар, мал айдайтын трассалар және жайылымдық инфрақұрылымның өзге де объектілері, сондай-ақ мал қорымдары (биометриялық шұңқырлар) белгіленетін схема (карта), онда ауыл

шаруашылығы жануарларын айдауға арналған сервитуттар, мал айдайтын трассалар, жайылымдық инфрақұрылым объектілері, мал қорымдарының (биометриялық шұңқырлардың) орналасқан жері көрсетіледі;

5) жайылымды пайдаланушыларға жер пайдалануға берілуі мүмкін жайылымдар белгіленген схема (карта);

6) суды тұтыну нормасына сәйкес жасалған су көздеріне (көлдерге, өзендерге, тоғандарға, қазандарға, суару немесе суландыру каналдарына, құбырлы немесе шахта құдықтарына) қол жеткізу схемасы, онда жануарлардың су көздеріне қарай жүріп-тұру маршруттары көрсетіледі;

7) ауыл шаруашылығы жануарларының басын шалғайдағы жайылымдарға орналастыру схемасы, онда ауыл шаруашылығы жануарларының басын орналастыруға арналған шалғайдағы жайылымдардың шекаралары мен алаңдары көрсетіледі;

8) ауылдық округке кіретін ауылдық елді мекендер арасында жайылымдарды жобалық бөлу (қайта бөлу), онда жайылымдармен қамтамасыз етілмеген жеке және заңды тұлғалардың ауыл шаруашылығы жануарларының басы үшін ауылдық округтің ауылдық елді мекендері арасында жайылымдарды бөлу (қайта бөлу) схемасы көрсетіледі (ауылдық елді мекендерде жайылымдардың жетіспеуіне байланысты жайылымдарды қайта бөлу жүргізілмейді);

9) Күршім ауданы Абай ауылдық округі аумағында жайылымдарды ұтымды пайдалану үшін қажетті талаптар:

"Жайылымдардың жалпы алаңына түсетін жүктеменің шекті рұқсат етілетін нормасын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 14 сәуірдегі № 3-3/332 бұйрығына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 11064 болып тіркелген) сәйкес жайылымдардың жалпы алаңына түсетін жүктеменің шекті рұқсат етілетін нормасын сақтау;

жайылым айналымын және суды пайдалану көздерін ескере отырып жайылымдарды пайдалану;

жайылым алаңдарын жекеленген өріс учаскелеріне бөлу;

жайылым учаскелерін жыл маусымдары бойынша кеңістікте және уақытпен (маусым, жыл ішінде) кезектестіру;

жайылым айналымы учаскелерінің бірін жайылымсыз және ауыл шаруашылығы жануарларынсыз жыл сайын қалдыру.

Күршім ауданы
Абай ауылдық округі бойынша
2026-2030 жылдарға
арналған жайылымдарды
басқару және оларды пайдалану
жөніндегі Жоспарға
1-қосымша

Күршім ауданы Абай ауылдық округі жер балансының және мемлекеттік жер кадастрының ақпараттық жүйесінің деректері

1-кесте. Күршім ауданы Абай ауылдық округі жайылымдарын жерлердің санаттары бойынша бөлу, гектар

Ауылдық округтердің атауы	Әкімшілік-аумақтық объектілер жіктеуішінің коды	Жерлер санаттары							
		ауыл шаруашылығы мақсатындағы	елді мекендердің	өнеркәсіп, көлік және өзге де ауыл шаруашылығы мақсатындағы емес	ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың	орман қорының	су қорының	босалқы жер	Жерлер жиыны
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Абай ауылдық округі	635233000	85514	329	6591	-	2433	1291		96158

2-кесте. Елді мекеннің жайылымдарын бөлу, гектар

Р/с №	Ауылдық округтің атауы	Әкімшілік-аумақтық объектілер жіктеуішінің коды	Ауылдық округтің атауы	Жайылымдардың жалпы алаңы, гектар	Жайылымдардың алаңдары мен түрлері					
					жеке ауладағы ауыл шаруашылығы жануарларын жаю бойынша халық мұқтажын қанағаттандыруға арналған, гектар	көпшілік пайдаланатын, гектар	шалғайдағы, гектар	маусымдық, гектар	аридтық, гектар	екпе жайылымдар, гектар
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Абай ауылдық округі	635233100	а . Бурабай	75125	4324	-	719	66608	-	-
2		635233300	а . Койтас		3042					
3		635233400	а . Теректы-булак		432					
Барлығы				75125	7798	-	719	66608	-	-

3-кесте. Жер учаскесіне құқық белгілейтін және сәйкестендіру құжаттары негізінде меншік иелері мен жер пайдаланушылар туралы мәліметтер

P/c №	Меншік иелерінің, ж е р пайдаланушылардың атауы	БСН/ЖСН	Жер учаскесінің кадастрлық нөмірі	Жайылымдар алаңы , гектар
1	Әбек Ыбырайым	871004351445	05-072-019-226	298,00
2	Әбікеш Рақымбай	500705399036	05-072-019-183	695,00
3	Әлімғожин Болат "Арғын" шаруа қожалығы	400202300081	05-072-019-074	500,00
4	Абралимов Абзал Нурланович	740621302284	05-072-019-138	800,00
5	Абралимов Нурлан	500303302246	05-072-019-380	98,83
6	Акиолдин Бейбит Алыбекович	831126301683	05-072-019-280	454,00
7	Актанова Батима Жумашевна	580303400270	05-072-019-112	549,90
8	Алибекұлы Сырым	940712350756	05-072-019-238	2830,00
9	Амиренов Кенжекан Есимканович	560109301096	05-072-019-036	60,00
10	Амиренов Кенжекан Есимканович	560109301096	05-072-019-038	50,00
11	Амиренова Бағзада Тлеуқановна	571110400420	05-072-019-083	795,00
12	Амренов Кенжеғалии Калиякперович	691006302182	05-072-019-295	320,80
13	Ареков Беглан Омирбекович	761115301291	05-072-019-143	210,00
14	Ареков Беглан Омирбекович	761115301291	05-072-019-301	355,10
15	Ашуов Сайлаубек Рақышұлы	580910300294	05-072-019-042	56,00
16	Ашуов Сайлаубек Рақышұлы	580910300294	05-072-019-202	225,00
17	Баймухамбетов Адил Кенесханович	690531301146	05-072-019-090	449,99
18	Баймухамбетов Адил Кенесханович	690531301146	05-072-019-209	700,00
19	Байырхан Абдолла	480705301524	05-072-019-127	442,00
20	Бактияров Әлібек Калирахимұлы	690421300982	05-072-019-259	805,00
21	Бактияров Әлібек калирахимұлы	690421300982	05-072-019-034	500,00

22	"Азат" шаруа қожалығы	451119400495	05-072-019-063	260,00
23	Болысканов Бейбит Толендыұлы	841203301930	05-072-019-335	149,96
24	Боразбек Ынтымақ	700510350550	05-072-019-319	209,65
25	Боразбек Ынтымақ	201040035472	05-072-019-366	246,27
26	Бұлжан Сәтбек Рәбілұлы	690512300858	05-072-019-223	368,20
27	Дамұхан Мұқамет	880219303423	05-072-019-324	347,60
28	Дамұхан Мұқамет	880219303423	05-072-019-344	599,77
29	Дөкен Оразқан	900407001317	05-072-019-340	171,44
30	Дюсупов Куматай Кыдыкенович қожалығы	610226301758	05-072-019-070	375,00
31	Дюсупов Куматай Кыдыкенович	610226301758	05-072-019-225	550,00
32	Дюсупов Куматай Кыдыкенович	610226301758	05-072-019-298	483,00
33	Елеубаева Орынжамал Абдолдиновна	520507400645	05-072-019-133	731,00
34	Есимханов Бекайдар Зимуханбетович	560618301698	05-072-019-381	85,00
35	Жагипаров Бакыт Кокенович	790220300504	05-072-019-342	213,39
36	Жаксылыков Медет Толеуханович	810414302422	05-072-019-312	478,00
37	Жанаева Кумыс Асимбековна	510204401446	05-072-019-055	800,00
38	Жанбагисов Камбар Магидолданович	610101310579	05-072-019-191	447,50
39	Жанбагисов Камбар Магидолданович	610101310579	05-072-019-330	397,00
40	Зейнел Рахметқали	770405399096	05-072-019-318	976,12
41	Кабдулин Турганбек Акманович	751114302420	05-072-019-269	303,20
42	Кабдуллин Аргынбек Ахманович	650126302610	05-072-019-011	520,00
43	Кабдуллин Аргынбек Ахманович	650126302610	05-072-019-206	1100,80
44	Кабдуллин Аргынбек Ахманович	650126302610	05-072-019-207	374,90

45	Кабдуллин Аргынбек Ахманович	650126302610	05-072-019-277	234,48
46	Кабдуллин Аргынбек Ахманович	650126302610	05-072-019-289	408,01
47	Кабдуллин Аргынбек Ахманович	650126302610	05-072-019-369	397,00
48	Кабдуллин Аргынбек Ахманович	650126302610	05-072-019-376	303,59
49	Кабдыгалиев Берикхан	601129300096	05-072-019-182	700,00
50	Кабдыгалиев Мурат Кибатолдаевич	621015300211	05-072-019-109	276,50
51	Кабдыгалиев Мурат Кибатолдаевич	621015300211	05-072-019-120	477,80
52	Казбаева Кульсарай	390101406688	05-072-019-253	323,00
53	Казиманова Алмажан Фазыловна	530620400146	05-072-019-082	698,34
54	Каменов Болат Кадырович	680317301468	05-072-019-307	480,46
55	Каменов Болат Кадырович	680317301468	05-072-019-308	52,40
56	Каменов Болат Кадырович	680317301468	05-072-019-333	777,82
57	Кизатаев Марат Муканович	731231300338	05-072-019-030	160,00
58	Кизатаев Марат Муканович	731231300338	05-072-019-331	716,17
59	Кожабаев Мурат Мырзабаевич	670511302072	05-072-019-076	263,60
60	Кожабаев Мурат Мырзабаевич	670511302072	05-072-019-325	573,98
61	Кожанов Шеризат Болатбекович	690212300222	05-072-019-149	100,00
62	Кустубаева Раушан Саветбековна	660103401615	05-072-019-300	476,20
63	Кустубаева Раушан Саветбековна	660103401615	05-072-019-359	164,83
64	Кустубаева Раушан Саветбековна	660103401615	05-072-019-186	1049,00
65	Қапдығалым Бейсен	850808399127	05-072-019-299	365,64
66	Қапдығалым Бейсен	850808399127	05-072-019-071	68,00
67	Қапдығалым Бейсен	850808399127	05-072-019-243	382,40

68	"Қуат" шаруа қожалығы	7312313003	05-072-019-089	149,20
69	Маденов Базархан Тілеуханұлы	591115302769	05-072-019-306	325,32
70	Маденов Базархан Тілеуханұлы	591115302769	05-072-019-338	286,30
71	Малиев Баянды Болатович	810103302233	05-072-019-309	145,89
72	Малиев Баянды Болатович	810103302233	05-072-019-220	495,40
73	Малиев Баянды Болатович	810103302233	05-072-019-341	1008,00
74	Малиев Саян Болатулы	771207300265	05-072-019-048	300,00
75	Муханов Кадирбек Манапович	550604301628	05-072-019-180	600,00
76	Набиева Бағжамал	470508400183	05-072-019-177	700,00
77	Наурузбаев Ербол Абылкаирович	700619302187	05-072-019-278	77,91
78	Нукаева Самал Алибековна	851219400707	05-072-019-326	608,74
79	Нурсадыков Бакжан Кабдыкаримович	780726300692	05-072-019-273	54,80
80	Нурсадыков Бакжан Кабдыкаримович	780726300692	05-072-019-291	53,70
81	Нурсадыков Бакжан Кабдыкаримович	780726300692	05-072-019-353	198,10
82	Нурсадыков Бакжан Кабдыкаримович	780726300692	05-072-019-379	198,10
83	Нурсадыков Н у р ж а н Кабдыкаримұлы	670314300203	05-072-019-200	400,00
84	"Даулет" шаруа қожалығын	490213400341	05-072-019-066	1000,00
85	Нұрахымет Нұртай	880307302897	05-072-019-263	126,80
86	Ошакбаев Кадылбек Карменович	600207302384	05-072-019-192	514,50
87	Ошакбаев Кадылбек Карменович	600207302384	05-072-019-193	809,50
88	Ракымбай Курметкан	740202303462	05-072-019-303	59,50
89	Сағатов Елемес	390202300671	05-072-019-199	613,00
90	Сагидолдина Ку л с у н Аблхаировна	520330400217	05-072-019-350	103,80
91	Садыкова Бинагуль Омирбекқызы	680221402163	05-072-019-009	80,00

92	Салкымбаев Еркеш	590815300309	05-072-019-258	106,47
93	Сергазин Мейрамбек	401108300083	05-072-019-201	301,00
94	Солтанғожанов Бекболат Жұмағожаұлы	910302351076	05-072-019-323	337,06
95	Сулейменов Ержан Марданович "шаруа қожалығы	71110730414	05-072-019-050	900,00
96	Сулейменов Ержан Марданович	711107304144	05-072-019-152	600,00
97	Сулейменов Ержан Марданович	711107304144	05-072-019-346	782,47
98	Сулейменов Рауан Марданович	820522301423	05-072-019-219	50,00
99	СулейменовЕржан Марданович	711107304144	05-072-019-134	249,80
100	Сыдық Самғау	810501399051	05-072-019-237	720,00
101	Таутан Дәулетбек	810207350912	05-072-019-334	499,40
102	Темиргалиев Ку а н д ы к Казизбекович	710110302974	05-072-019-078	1027,00
103	Темиргалиев Ку а н д ы к Казизбекович	710110302974	05-072-019-130	400,00
104	Темиргалиев Ку а н д ы к Казизбекович	710110302974	05-072-019-210	200,00
105	Темиргалиев Ку а н д ы к Казизбекович	710110302974	05-072-019-370	159,66
106	Темиргалиев Ку а н д ы к Казизбекович	710110302974	05-072-019-371	147,66
107	Темиреева Магира Кумашевна	560924400065	05-072-019-283	1588,60
108	Тойгожанов Кайрат Серинович	760306301871	05-072-019-067	623,00
109	Тойгожанов Кайрат Серинович	760306301871	05-072-019-250	353,10
110	Тойгожанов Кайрат Серинович	760306301871	05-072-019-336	219,40
111	Тойгожанов Кайрат Серинович	760306301871	05-072-019-337	392,70
112	Токтаров Бауржан Саркытович	630629301851	05-072-019-377	797,42
	"BASAGRO" жауапкершілігі			

113	шектеулі серіктестігі	230640018596	05-072-019-222	910,10
114	Төлепберді Еркін	690119399038	05-072-019-229	339,00
115	Хайруллин Қуаныш	720102300639	05-072-019-019	193,00
116	Хатиятуллин Марат Советбекович	760922302746	05-072-019-315	476,07
117	Ырысбек Қалиқан	750207399139	05-072-019-383	500,18
118	Ырысбек Қалиқан	750207399139	05-072-019-256	422,00

Күршім ауданы Абай ауылдық округінің жергілікті тұрғындарының мал жаюы үшін 7798 гектар жер берілген.

Негізгі пайдаланушылар болып Күршім ауданы Абай ауылдық округінің Бурабай, Қойтас, Жылытау ауылдарының тұрғындары табылады.

Жоспар жайылымдарды ұтымды пайдалану, жем-шөбіне деген қажеттілікті тұрақты қамтамасыз ету және жайылымдардың деградация үдерістерінің алдын алу мақсатында қабылданды.

2025 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша Күршім ауданы Абай ауылдық округінде алықтың жеке қосалқы шаруашылығында: ірі қара мал - 2476 бас, ұсақ мал - 4813 бас, жылқы - 1156 бас.

Бурабай ауылында:

ірі қара мал - 865 бас, ұсақ мал - 1523 бас, жылқы - 328 бас.

Бурабай ауылының жайылым алаңы - 4324 гектар.

Қойтас ауылында:

ірі қара мал - 701 бас, ұсақ мал - 1143 бас, жылқы - 530 бас.

Қойтас ауылының жайылым алаңы - 3042 гектар.

Теректібұлақ ауылында:

ірі қара мал - 938 бас, ұсақ мал - 2189 бас, жылқы - 296 бас.

2025 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша Күршім ауданы Абай ауылдық округінде шаруа қожалықтары мен ЖШС-терде: ірі қара мал - 4529 бас, ұсақ мал - 13436 бас, жылқы - 1972 бас.

Бурабай ауылында:

ірі қара мал - 2185 бас, ұсақ мал - 6757 бас, жылқы - 1096 бас.

Қойтас ауылында:

ірі қара мал - 1297 бас, ұсақ мал - 1157 бас, жылқы - 678 бас.

Теректібұлақ ауылында:

ірі қара мал - 602 бас, ұсақ мал - 158 бас, жылқы - 275 бас.

4-кесте. Жайылымдарды бөлу

Р/с№	Ауылдық округтің атауы	Әкімшілік-аумақтық объектілер жіктеуішінің коды	Елді мекеннің атауы	Ауыл шаруашылығы жануарлары үшін қажетті жайылым алаңы, мың гектар			Қоғамдық жайылымдар алаңы, мың гектар
				Ірі қара мал	Ұсақ мал	Жылқылар	

1	2	3	4	5	6	7	9
1	Абай ауылдық округі	635233100	Бурабай ауылы	6,420	2,285	2,952	4,324
2		635233300	Койтас ауылы	5,258	1,715	4,770	3,042
3		635233400	Теректыбулак ауылы	5,120	1,8	3	0,432

Абай ауылдық округі бойынша ауыл шаруашылығы жануарларын қамтамасыз ету үшін 72125 гектар жайылымдық жер бар.

Ауыл шаруашылығы жануарларын жаю үшін 15,602 мың гектар қажет. 5081 бас мал 7,798 мың гектарды құрайтын қоғамдық жайылымдарда жайылады, ал 13170 бас мал 64,327 мың гектарды құрайтын отгондық жайылымдарда жайылады.

5-кесте. Қосымша қажет етілетін жайылымдар

Р/с №	Босалқы жерлерден қажет етілетін қосымша жайылымдар, мың гектар	Қосымша берілетін жайылымдар	
		жа й ы л ы м пайдаланушыларға жер пайдалануға берілуі мүмкін жайылымдар, мың гектар	жеке ауладағы ауыл шаруашылығы жануарларын жаю бойынша халық мұқтажын қанағаттандыру мақсатында резервке қойылуға тиіс жайылымдар, мың гектар
1.	15,602	15,602	-

Күршім ауданы
Абай ауылдық округі бойынша
2026-2030 жылдарға арналған
жайылымдарды басқару
және оларды пайдалану
жөніндегі Жоспарға
2-қосымша

1. ӨСІМДІК ЖАМЫЛҒЫСЫ

Табиғи жағдайлары мен өсімдік сипаты бойынша Абай ауылдық округінің аумағы құрғақ дала және шөлейт аймақтарына, орман-шалғынды, орман-шалғынды-далалы, қара - қоңыр және ашық-қоңыр топырақтардың кіші аймағына жатады.

Рельефтің негізгі түрлері-орта таулар, төмен таулар, төмен таулар, тау бөктеріндегі жазықтар, төмен жазықтар.

Далалық зерттеу материалдары бойынша флоралық тізім 26 тұқымдасқа, 74 туысқа жататын 102 түрді құрайды.

Тұқымдастар бойынша түр саны жағынан басымдылық танытады: Астық тұқымдастар - 18 түр, Күрделігүлділер - 17 түр, Раушангүлділер мен Бұршақтылар - 10 түрден, Ерінгүлділер - 6 түр, Лалагүлділер, Қарақұмықтылар, Қызылтүбіктер - 4 түрден

, Талдар - 3 түр, Қиякөлендер, Құртқашаштар, Сарыгүлділер, Қазтабандар, Жұпаргүлділер, Сүттігендер, Сабынкөктер, Бақажапырақтылар - 2 түрден, қалған тұқымдастар құрамында 1 түрден бар.

Өсімдік жамылғысында 16 түр доминант болып табылады.

Түрлердің басым көпшілігі (97 түр - 95,1%) малмен желінеді, улы деп есептелетіндері 5 түр, 2 түрі - дәрілік.

Мұнда шөл және тасты дала өсімдіктерінің түрлері кең таралған, мысалы, сұр квиноа, биургун, тар жусан, ақ жер жусан, тасбияргун, түкті қауырсын, қызыл, Лессинга, борозды бетеге. Шалғынды дәнді дақылдар мен шөптер аз кездеседі.

Өсімдіктердің таралуы айқын аймақтылыққа ие. Ең оңтүстігінде қара қоңыр қалыпты және толық жетілмеген топырақтарда негізінен шымды-астық тұқымдасты және жусанды жайылымдар таралған. Округ аумағының орта бөлігінде қара қоңыр қалыпты топырақтарда төмен таулар бойында астық тұқымдастар, бұталар, әртүрлі шөптер, сирек арамшөптер таралған. Солтүстік таулы бөлігінде қара қоңыр толық жетілмеген және шалғынды-қара қоңыр қалыпты топырақтарда бұталар, жусандар, астық тұқымдастар, әртүрлі шөптер тегістелген және беткейлі учаскелерде таралған. Ойыстар бойында бұталар кездеседі. Аумақтың солтүстік-батыс бөлігінде бұталы дала өсімдіктері, негізінен тау өсімдігі және ішінара қараған басым.

Округтің барлық аумағы негізінен жайылымдардан тұрады. Шабындық жерлер аз бөлікті алып жатыр.

Күршім өзенінің аңғары бойында шағын тоғайлар түрінде көктерек, терек, тал, қайың және тағыда басқа өседі.

Өзендер мен жылғалардың аңғарлары бойында, көлдердің маңындағы ойыстарда, рельеф ойыстарында, жер асты сулары жақын орналасқан жерлерде осы сулардың минералдануына байланысты астық тұқымдасты, шілікті және қылқан бозды жайылымдар мен шабындықтар, сондай-ақ басқа да жайылымдар таралған. Олар шалғынды-қара қоңыр саздақты топырақтарда қалыптасады. Астық тұқымдастардан басымдылық танытады: жидек шөп, нәзік аяқ, қамыс құрақ, сұлыбас, боз, қамыс құрақ және қамыс. Өте ылғалды учаскелерде қиякөлендер мен қамыс өседі.

Абай ауылдық округі бұрынғы Маралиха, Қалғұты және КОКП 22-ші атауы съезі кеңшарларын ірілендіру негізінде ұйымдастырылды. Шекараларға өзгерістер енгізілуіне байланысты, мәдени-техникалық жағдай бойынша салыстырмалы талдау жасау мүмкін болмады.

Қазақстан Республикасының табиғи жемдік жерлерінің классификациясына сәйкес, іздестіру шегіндегі табиғи жемдік жерлер – 2 сыныппен ұсынылған: орман-шалғынды-далалы саздақты және орман-шалғынды саздақты топырақтардағы орта таулы далалы жайылымдар; қара қоңыр қалыпты саздақты және құмды саздақты, қара қоңыр толық жетілмеген саздақты және ашық қара қоңыр толық жетілмеген және аз жетілген саздақты топырақтардағы төмен таулы далалы жайылымдар; Күршім,

Қыстау-Күршім өзендерінің аңғары, төмен таулы ойыс, шалғынды-қара қоңыр қалыпты саздақты топырақтарда, шалғынды-қара қоңыр сортаңды және сортаңдау саздақты топырақтарда, шалғынды-қара қоңыр сортаңды саздақты топырақтарда, шалғынды-қара қоңыр тұзданған топырақтарда және шалғынды-ашық қара қоңыр қалыпты ашық қара қоңыр қалыпты саздақты топырақтарда; ашық қара қоңыр қалыпты саздақты топырақтарда, ашық қара қоңыр толық жетілмеген және аз жетілген саздақты топырақтарда және ашық қара қоңыр сортаңдау саздақты топырақтардағы тау бөктеріндегі толқынды жазық; Күршім өзенінің аңғары, тау бөктеріндегі жазықтың ойыстары, шалғынды-ашық қара қоңыр сортаңды саздақты топырақтарда және су жайылмалы қара қоңыр шалғынды қалыпты саздақты топырақтарда.

Көрсетілген сыныптардың әрқайсысы рельефтегі орны, ылғалдану дәрежесі, топырақ түрі, олардың механикалық құрамы бойынша ұқсас жемдік жерлерді біріктіретін кіші сыныптарға бөлінеді.

Зерттеу барысында өсімдік қауымдастықтарының 54 типі, 22 кіші типі және 33 модификациясы анықталды. Типтер 24 топқа жүйеленген, сипаттамасы.

2. НЕГІЗГІ ЖЕМДІК, ЖЕЛПІБЕЙТІН, УЛЫ ЖӘНЕ ДӘРІЛК ӨСІМДІКТЕРДІҢ ҚЫСҚАША СИПАТТАМАСЫ

2.1. Жемдік өсімдіктер

Түкті қауырсын (тырса) - биіктігі 50-80 см болатын көпжылдық тығыз бұталы шымтезек шөп. Көктемде ол көптеген ксерофильді шөптерге қарағанда кеш өсе бастайды, сондықтан ол әлдеқайда кеш кебеді. Ол басқа қауырсынды шөптерге қарағанда жоғары өнім береді, ал басуға дейін шабу кезінде бірінші шабақ массасының 50% -на дейін қалдық береді, ал рептерация негізінен жапырақтардан тұрады. Көктемде жапырақтар жылқыларға жақсы жеуге және тез семіруге көмектеседі. Гүлденудің соңынан ол дерлік жеуге болмайды. Ірі қара мал жылқыға қарағанда нашар жейді; қой мен ешкі оны жас кезінде ғана қанағаттанарлықтай жейді. Күзгі жапырақтар өте нәзік және барлық жануарлар жақсы жейді.

Борозды бетеге (типчак) - биіктігі 30-60 см көпжылдық тығыз шымды астық тұқымдас, көптеген сабақ түбі жапырақтары бар қуатты тығыз шымдар түзеді. Мамыр-маусымда гүлдейді, гүлдегеннен кейін кебе бастайды және толық піскенде сары және өрескел шөпке айналады. Барлық ыстық жазды тыныштық күйінде өткізеді және өспейді. Температураның төмендеуімен және алғашқы жаңбырлардың жаууымен сабақ түбі жапырақтарының көпшілігі пайда болады, олар көктемдегідей биіктікке дейін өседі.

Жайылымда барлық мал түрлерімен, әсіресе жылқылармен өте жақсы жемделеді, тек түйелер оны қанағаттанарлықтай жейді. Гүлдеу басынан бастап және әсіресе пісу фазасында нашар жемделеді, ал жазда тек сабақ түбі жапырақтары ғана жемделеді.

Жерүсті айрауығы (ақ-батаук) - биіктігі 80-150 см, орташа жапырақты сабағы бар, жорғалаушы тамырсабақты көпжылдық астық тұқымдас. Маусым-шілдеде гүлдейді. Суды мол қажет ететін және батпақты шалғындардың өрескел жемдік шөбі. Топыраққа талап етпейді, айтарлықтай тұздануға шыдайды. Жайылымға және шабындыққа төзімділігі жақсы, бірақ өрескел, нашар жемделетін пішен береді. Пішенге масақтау фазасынан кешіктірмей шабу керек, себебі ол өте тез өрескелденеді. Жайылымда барлық жабайы және үй жануарлары нашар жейді: ірі қара мал мен жылқылар оны тек масақтауға дейін жейді, жаздың екінші жартысында тек гүлшоғырын және жоғарғы жапырақтарын жұлып жейді.

Жіңішке бидай - биіктігі 50-120 см жалаңаш, тегіс сабақты көпжылдық астық тұқымдас. Жапырақ қынаптары тегіс, тілшесі ұзындығы 8 мм дейін. Жапырақтары ені 7 мм дейін, кейде бүктелген. Сыпыртқысы ұзындығы 10-30 см. Маусым-қыркүйекте гүлдейді. Өрескел жем. Жайылымда азды-көпті қанағаттанарлықтай жануарлармен ерте фазаларда, негізінен жылқылармен және ірі қара малмен жемделеді. Өте тез өрескелденеді, сондықтан пішенге сыпыртқыларын шығарғанға дейін дайындау қажет.

Сортаңды жағалау шөбі (ажрек) - биіктігі 5-15 см, негізінен тармақталып, түйіндерінен тамырланатын ұзын өркендері бар көпжылдық астық тұқымдас. Сәуір-маусымда гүлдейді. Гүлдері масақ тәрізді сыпыртқыға жиналған. Топырақтың қатты тұздануына шыдайды және жиі таза шоғырлар береді. Өнімділік мекендеу ортасына байланысты күрт өзгереді. Шөлдердің негізгі өсімдіктерінің бірі. Жайылымда барлық жануарлармен, ал жеміс беру фазасынан бастап, күзде және қыста одан да жақсы жемделеді. Пішенде – қанағаттанарлықтай және тіпті жақсы, бірақ пішенге масақтау фазасынан кешіктірмей жинау керек, себебі шабылмай қалған пішен жануарлардың ауыз қуысын зақымдауы мүмкін. Оңтүстікте таудан қайтқан соң жануарлар оны ынтамен жейді.

Шалғынды сұлыбас - биіктігі 30-90 см, жорғалаушы тамырсабағы бар көпжылдық бос шымды астық тұқымдас. Мамыр-шілдеде гүлдейді. Жіңішке, әлсіз жапырақты сабақтары бар, генеративті сабақтардан басқа көптеген вегетативті өркендері болады, соның арқасында ол типтік төменгі астық тұқымдастарға жатады. Жайылымдық өсімдік, орташа жайылым кезінде шөп жамылғысында кең және тез таралады. Өте жақсы жемдік өсімдік болып саналады: жылқылармен, ірі қара малмен, қойлармен және жабайы жануарлармен өте жақсы жемделеді. Бұл жайылымдар әсіресе ірі қара мал төлдерін бордақылау үшін құнды.

Бұталы қараған (қараған) - биіктігі 0,5-2 м, қара, жасылдау-немесе сарғыш-сұр қабығы бар тік өркендері мен бұтақтары бар, әлсіз тікенді, бұталы бұта. Гүлдері ашық-сары. Мамыр-шілдеде гүлдейді, шілде-қыркүйекте жеміс береді. Жайылымда жапырақтары мен жас өркендерін ірі қара мал мен қойлар жейді. Жақсы жапырақты, ал

қалың тоғайлардағы бұтақтары, әсіресе өсімдіктер жыл сайын шабылып тұратын жерлерде, жіңішке, талшық тәрізді. Мұндай жайылымдарда кейде тіпті күзге дейін жақсы жемделеді. Жапырақтары мен гүлдерінде протеин көп.

Ақ алабота (көкпек) - биіктігі 20-50 см, жазылған, ұзын емес ағаштанған бұтақтары бар жартылай бұта. Бір жылдық өркендерінің биіктігі 15-30 см. Жапырақтары кезектесіп орналасқан, біршама жуан, ұзындығы 0,5-3 см, ені 0,2-0,7 см, сопақша-жұмыртқа тәрізді, ұшында доғал. Жапырақ қолтықтарында ұсақ жапырақтары бар қысқарған өркендер. Гүлдері шоғыр-масақ тәрізді гүлшоғырға жиналған. Шілде-қыркүйекте гүлдейді және жеміс береді. Жайылымда гүлдеу фазасынан бастап, күзде жеміс бергеннен кейін және қыста түйелермен жақсы жемделеді, қойлар мен жылқылармен қанағаттанарлықтай жемделеді. Қойлар мен түйелер үшін күзде және қыста – семірткіш жем. Ерте көктемде жылқылар өткен жылғы бұтақшаларды ынтамен жейді. Химиялық талдау мәліметтері бойынша, салыстырмалы түрде протеин көп және клетчатка аз, бірақ барлық қоректік заттардың сіңімділік коэффициенті ерте фазаларда өте төмен, тиісінше осы кезеңдегі қоректілік те төмен (40 корм бірлігінен төмен). Жеміс беру фазасынан бастап клетчатка мен БЭВ сіңімділігі айтарлықтай артады, сондықтан жалпы қоректілік күзде жаз бен көктемге қарағанда жоғары. Жапырақтарында органикалық қышқылдар бар. Жануарлардың тәбетін ашады.

Шайқурай жапырақты тобылғы - биіктігі 150 см дейін, қоңыр талшық тәрізді бұтақтарында көптеген қолшатыр гүлдері бар бұта. Жапырақтары ұсақ, жас кезінде түкті, кері-жұмыртқа тәрізді. Гүлшоғырлары - 4-10 гүлді отырыңқы қолшатырлар. Сәуір-мамырда гүлдейді, маусымда жеміс береді. Жайылымда жапырақтары мен жас өркендерін қойлар мен ешкілер ынтамен жейді. Қалған жануарлар нашар жейді. Ерте кезеңдерінде протеин, май көп және клетчатка онша көп емес, ал қоректілігі жақсы бұршақты пішеннен кем емес. С дәрумені, хош иісті заттар бар.

Ақ жер жусан (тамыр жусан) - биіктігі 45 см дейін, көптеген вегетативті және генеративті өркендері бар, тығыз және кең шымдар түзетін көпжылдық шөптесін өсімдік. Бүкіл өсімдік түкті. Жапырақтары пішіні жұмыртқа тәрізді, ұзындығы 1-2 см және ені 1 см дейін, жай немесе екі рет қауырсын тәрізді тілімделген. Гүлдері сары. Тамыз-қазанда гүлдейді. Жайылымда қойлармен көктемде жақсы және тіпті өте жақсы жемделеді, жазда қанағаттанарлықтай нашар, күзде және қыста қайтадан жақсы және өте жақсы жемделеді. Одан сәл нашар оны жылқылар мен түйелер жейді. Ірі қара мал оны көктемде, күзде және қыста қанағаттанарлықтай жейді және жазда іс жүзінде жемейді. Көптеген химиялық талдау мәліметтері (Қазақстанның әртүрлі облыстарынан алынған 90 үлгі) клетчатканың жоғары мөлшері (45% дейін) туралы әдебиеттік мәліметтерді растамайды. Біз жинаған үлгілердің қысқы қураған шөптерінде де клетчатка мөлшері 35%-дан аспады. Орташа сападан жоғары жемдік өсімдіктерге жатқызуға болады.

Лессинг тәрізді жусан (тар жапырақты) - ағаштанған, көпбасты тамырлы және көптеген вегетативті (қысқарған) және генеративті, жоғарғы жағынан тармақталған сабақтары (биіктігі 45 см дейін) жоғары, тығыз шым түзетін көпжылдық өсімдік. Қыркүйек-қазанда гүлдейді. Жемдік қатынасы әлсіз зерттелген. Әдебиет көздері бойынша, қойлар мен жылқылар оны күзде және қыста толығымен қанағаттанарлықтай жейді. Геоботаниктердің бақылаулары бойынша, жайылымда барлық жануарлар көктемде, жазда және күзде қанағаттанарлықтай жейді. Ерте фазаларда протеин көп және клетчатка аз.

Жылтыр ши (ший) - биіктігі 250 см-ге жететін, берік сабақты ірі шымды көпжылдық астық тұқымдас. Мамыр-шілдеде гүлдейді. Өсімдік өрескел, қатты кедір-бұдыр жапырақты. Әртүрлі топырақтарда кездеседі, бірақ әрқашан дерлік жер асты суы таяу жатқан жерлерде, кейде тұтас шоғырлар құрайды. Шідің жиналуы бойынша құдық қазуға орын таңдауда бағдарланады. Жайылымда ынтамен тек масақтауға дейін жемделеді, кейін ол өте өрескелденеді. Шінің өнімі жазда да ынтамен жемделеді. Пішенде, егер масақтауға дейін шабылса, жақсы жемделеді, ал кешірек шабылған кезде - тек жапырақтары жемделеді. Қысқы жайылымдарда ерекше маңызға ие, себебі шінің биік бұталары қар астында қалмайды. Орташа сападағы жемдік өсімдіктерге жатады.

Кәдімгі қамыс - тамырсабақты астық тұқымдас, биіктігі 2,5 - тен 9 м - ге дейін. Мамыр-маусымда гүлдейді. Жас кезінде қамыс құрамында қант көп болады және осы уақытта жылқылар, ірі қара мал оны өте ынтамен жейді. Одан да нашар оны қойлар, ешкілер және түйелер жейді. Дегенмен, сыпыртқысы шығарылғанға дейін ол соншалықты өрескел болады, сондықтан мал оны жайылымда ынтасыз жейді. Себебі – қамыстың қатты өрескелденуі және оның құрамында сіңімсіз заттардың күрт артуы.

2.2. Желінбейтін өсімдіктер

Күміс шыңғыл - биіктігі 50-200 см, қоңыр-қоңырқай қабығы бар, қатты тікенді бұта. Жапырақтары қанатсыз қауырсынды, тікенмен аяқталады, 1-5 жұп жапырақшасы бар, сопақша-кері жұмыртқа тәрізді. Гүлдері қызғылт, сирек ақ. Мамыр-маусымда гүлдейді. Жануарлармен нашар жемделеді. Күзде және қыста түйелер мен қойлар жемістері мен түскен жапырақтарын жейді.

Сібір бұзұлшағы - биіктігі 40-75 см, тік, ойық сабақты көпжылдық шөптесін тамырсабақты өсімдік. Тамырсабағы қысқарған, көптеген тамыр бүршіктері бар. Жапырақтары сопақша-үшбұрышты немесе сопақша-жұмыртқа тәрізді, ұзындығы 5-35 см және ені 2,5-25 см, жиегі бойынша тегіс емес тісті. Жиек гүлдері ашық - сары. Маусым тамызда гүлдейді, тамыз - қыркүйекте жеміс береді. Әдебиет көздері бойынша, жануарлармен жемделмейді, жайылымда зиянды арамшөп және жойылуға жатады. Геоботаниктердің бақылаулары бойынша, жазда ішінара қойлар мен жылқылар жейді. Орташа мөлшерде протеин мен клетчатка бар.

Жоңғар сүттігені (сүттіген) - биіктігі 35-110 см, көпбасты тамырлы және тік, төменгі жағынан бұтақталған, талшық тәрізді сабақтары бар, жоғарғы жағынан жақсы жапырақты көпжылдық шөптесін өсімдік. Шілдеде гүлдейді, шілде-тамызда жеміс береді. Әдебиет мәліметтері бойынша, жануарлармен жемделмейді. Жеген кезде ауыз қуысының қабынуын тудырады, ал сауын сиырларда сүт қызыл түске айналады. Геоботаниктердің бақылаулары бойынша, қойлар мен түйелер аздап жейді.

2.3. Улы өсімдіктер

Түлкіқұйрықты брунец - сабағы бұтақты, биіктігі 80-100 см-ге дейін. Гүлдері ақ, сарғыш реңкті. Мамыр-маусымда гүлдейді, жемістері шілде-тамызда піседі. Құрамында софоридин, софокарпин, алоперин алкалоидтары бар. Қойлардың улану жағдайлары белгілі. Брунецтің алкалоидтары жүйке жүйесіне әсер ететіні дәлелденген.

Жатаған уекіре - биіктігі 15-60 см көпжылдық шөптесін өсімдік. Мамыр-маусымда гүлдейді, шілде-тамызда жеміс береді. Пішенде барлық жануарлармен қанағаттанарлықтай жемделеді. Құрамында алкалоидтар бар, сондықтан улы болып саналады. Ащы шөпке ең сезімталдар – жылқылар. Ащы шөптегі алкалоидтардың ең көп мөлшері тұзданған топырақтарда байқалады. Улануды ащы шөп емес, оны зақымдайтын саңырауқұлақ тудыратыны анықталған. Уланулар көбінесе шөп жамылғысы нашар және ащы шөптің қатты өсуі кезінде болады.

2.4. Дәрілік өсімдіктер

Түлкіқұйрықты брунец (софора) - биіктігі 20-60 см көпжылдық тамыр өркенді өсімдік. Сабағы бұтақты, жоғары бағытталған бұтақтары бар, жапырақтары сопақша-сопақша жапырақшалары, гүлдері кремді немесе ақ, біраз сарғыш, тар, масақ тәрізді шоқ гүлшоғырларға жиналған; бұршақтары шыбық тәрізді, қою-қоңыр немесе қарағылт. Шөбінен шамамен 3% улы алкалоидтар табылған. Құрғақ өсімдіктен дайындалған дуст (ұсақ ұнтақ) күшті инсектицидтік қасиеттерге ие, бірақ оның уыттылығы анабазиннен әлсіз. Брунец препараттары тынысты қоздырады.

Дәрілік қандауыршөп - биіктігі 20-100 см, қырлы, жоғарғы жағы бұтақты сабағы бар көпжылдық шөптесін тамырсабақты өсімдік. Маусым-тамызда гүлдейді, тамыз-қыркүйекте жеміс береді. Тамырлары 16-17% дейін илік заттарды, эфир майын, қымыздық қышқылды кальцийді, крахмалды, бояғыш заттарды қамтиды. Халық медицинасында қан кетулерде, диареяда қолданылған, ветеринарияда – ішек ауруларында және терлеткіш және құрт қуушы ретінде. Медицинада қазіргі уақытта да қолданылады, халық медицинасында - қатерлі ісіктерде, тері ауруларында, гомеопатияда – өкпе ауруларында, гинекологияда, диареяда, жараларды емдейтін, антигельминдік, асқазан-ішек ауруларында гемостатикалық ретінде қолданылады.

Нағыз қазтабаншөп - биіктігі 15-80 см, бұтақталған тамырсабағы және тік бұтақты сабақтары бар көпжылдық өсімдік. Гүлдері ұзын қою сыпыртқы гүлшоғырында, ашық сары, бал иісі бар. Маусымнан қыркүйекке дейін гүлдейді. Жапырақтары, гүлдері және жапырақтардан сығылған шырыны халықтық емдік тәжірибеде әртүрлі қолданысқа ие.

Кәдімгі мыңжапырақ - биіктігі 20-120 см көпжылдық шөптесін өсімдік, тамырсабағы жіңішке, жорғалаушы, бұтақталған. Жапырақтары қандауыр тәрізді, екі рет қауырсынды тілімделген. Гүлдері ақ, сары, қызғылт, қызыл, себеттерге жиналған, диаметрі 2-15 см күрделі қалқандар түзеді. Шілдеден қыркүйекке дейін гүлдейді. Мыңжапырақ шөбі қанды тоқтататын және қабынуға қарсы қасиеттерге ие.

Гмелин кермегі – көпжылдық шөптесін өсімдік. Шілде-қыркүйекте гүлдейді, тамыз-қыркүйекте жеміс береді. Тамырларында 25% дейін илік заттар бар. Тұзданған топырақтарда өнеркәсіптік мақсаттар үшін егінде өсіруге ұсынылады. Медицинада тұтқыр қан тоқтатқыш ретінде және асқазан-ішек ауруларында қолданылады. Жақсы балды өсімдік, бірақ бал төмен сапалы береді.

3. ТОПЫРАҚТАР

"Қазақстан жер қорын табиғи-ауылшаруашылық аудандастыру" бойынша зерттелген аумақ Қазақстанның Орталық-Қазақстан және Зайсан провинцияларының, Қалба және Зайсан округтерінің құрғақ дала және шөлейт аймақтарында орналасқан.

"Қазақстанның таулы және тау бөктеріндегі аумақтары топырақтарының жүйелік тізімі және негізгі диагностикалық көрсеткіштері" (Алматы, 1989 ж.) сәйкес Абай ауылдық округінің жерлерінде топырақтардың келесі типтері, кіші типтері және тектері анықталған:

Орман-шалғынды - зерттелген аумақтағы орта таулы белдеуде таралған, онда оңтүстік, сирек батыс экспозициялы беткейлерді алып жатыр. Шалғынды өсімдіктер астында дамиды. Топырақ түзуші жыныстар - қатты жыныстардың шебнисті рухлығымен, сирек – жарықшақты қатты жыныстармен астынан көмкерілген, екі мүшелі элювиалды-делювиалды шебнисті саздақтар. Табиғи өсімдіктер қияқөленді-әртүрлі шөпті қауымдастықпен (қияқөлендер: жоңғарлық, қара масақты және тапал) ұсынылған. Шөптерден басқа аз мөлшерде бұталар - итмұрын, тау өсімдігі, итмұрын кездеседі. Шөптердің жабықтығы 90-100%, бұталардікі - 10-20%.

Орман-шалғынды топырақтар жоғары гумустылығымен (10-17%), А қабатының қуаттылығы 25-45 см құрайды, тереңдікке қарай гумустылық алдымен күрт, содан кейін біртіндеп төмендейді. Әдетте, қышқылдық тереңдікке қарай күшейеді.

Сипатталған жайылымдар жазғы кезеңде жайылым ретінде пайдаланылады.

Орман-шалғынды - далалы Абай ауылдық округінің аумағында орта таулар бойынша оңтүстік және кей жерлерде батыс экспозиция беткейлерінде, орман-шалғынды топырақтармен кешенде, шалғынды-далалы өсімдіктер астында бөлінеді.

Топырақ түзуші жыныстар болып элювиалды-делювиалды шебнисті саздақтар, сирек - құмдақ, аз тереңдікте шебнисті, әдетте карбонатсыз рухлякпен көмкерілген. Орман-шалғынды-далалы топырақтардың табиғи өсімдіктері шымды астық тұқымдасты-әртүрлі шөпті-жусанды қауымдастықтармен ұсынылған. Өсімдіктердің жабықтығы 90% құрайды.

Шалғынды-орманды-далалы топырақтардың жоғарғы қабаттарындағы гумус мөлшері 6-12%, азот - 0,4-1,0% жетеді. Тереңдікке қарай гумус пен азот мөлшері біртіндеп кемиді.

Топырақ суспензиясының реакциясы орташа қышқыл ($\text{pH} = 5-6$), тереңдікке қарай күшейеді немесе әлсірейді.

Механикалық құрамы – саздақты.

Сипатталған жайылымдар жазғы кезеңде жайылым ретінде пайдаланылады.

Қара қоңыр топырақтар - зерттелетін аумақта кең таралған.

Тау бөктеріндегі жазықтардың, тау аралық аңғарлардың және тау бөктерлерінің топырақтары, тік аймақтылықтың әсерімен қалыптасады.

Сипатталған топырақтар орналасқан абсолюттік биіктіктер 800-1200 м шамасында ауытқиды.

Беткей құрылысы бойынша сипатталған аумақ әртүрлі және төмен тауларды білдіреді, олар төмен жоталар немесе жондар жүйесін құрайды, аралықтарын тау аралық ойыстар, кейде өте ірі ойыстар бөліп жатады. Төмен таулардың жондары мен жоталары жұмсақ пішіндерге ие, ал олардың төбелері көбінесе сатылы құрылымға байланысты тегістелген үстірт тәрізді беттермен сипатталады.

Жер асты сулары 10 м-ден терең орналасқан және топырақ түзілу процестеріне әсер етпейді.

Қара қоңыр топырақтардың табиғи өсімдік жамылғысы тырса-боз бітеуік-жусанды топтамаларымен, әдетте ксерофильді әртүрлі шөптермен және бұталармен ұсынылған.

Механикалық құрамы бойынша сипатталған топырақтар басым түрде орташа және ауыр саздақты, кейде құмдақты.

Топырақ түзуші жыныстардың ерекшеліктеріне байланысты қара қоңыр топырақтардың арасында қалыпты (қалыпты), карбонатты және аз жетілген генетикалық тектері бөлінеді.

Қара қоңыр қалыпты - кең таралған. Рельефі бойынша қара қоңыр қалыпты аз қуатты топырақтар төмен таулы, төбелі-толқынды-жонды беткейге бекіген. Сипатталған топырақтардың топырақ түзуші жыныстары болып басым көпшілігінде лҰсс тәрізді саздақтар мен лҰссстер, сондай-ақ саздақты механикалық құрамның, кейде шебнисті элювиалды-делювиалды шөгінділері қызмет етеді. Өсімдік жамылғысы бозды, боз бітеуік-жусанды топтамаларымен әртүрлі шөптер және бұталармен (тау өсімдігі, қараған және тағы басқалар) ұсынылған.

Топырақтар жақсы сараланған профильмен сипатталады. Тыңайған учаскелердегі А қабаты (орташа қуаттылығы 18 см) қоңыр-сұр түсті, тыңайған жерлерде ұсақ кесекті немесе берік емес кесекті және жыртылған жерде ұнтақ тәрізді құрылымға ие. В1 қабатына өту әрқашан айқын.

В1 қабаты жоғарғы гумустық қабаттан айырмашылығы, негізгі түстің қара қоңыр фонында айқын қоңыр реңкке, кесекті немесе ірі кесекті құрылымға ие.

Қара қоңыр қалыпты топырақтар жақсы гумусталған. Мәселен, А қабатында ауыр-және орташа саздақты механикалық құрамды топырақтарда гумус мөлшері 3,2-4,2% шегінде ауытқиды, орташа есеппен 3,7% құрайды; жеңіл саздақты топырақтарда оның мөлшері біршама төмен - оның орташа мәні 3,2% құрайды. Гумустың тереңдікке қарай кемуі айтарлықтай байқалады: В1 қабатында оның мөлшері 1,8-3,1%, В1 қабатында - 1,4-2,2%, ВС қабатында 0,8-1,7% дейін біртіндеп төмендейді.

Жайылым ретінде пайдаланылады.

Қара қоңыр толық жетілмеген - қара қоңыр топырақтар салыстырмалы түрде тегістелген рельеф жағдайында төмен тауда қалыптасады.

Топырақ түзуші жыныстар болып элювиалды-делювиалды саздақтар, лҰсс тәрізді саздақтар мен лҰсстер, кейде айтарлықтай қуатты, сондай-ақ, өте сирек, үштік саздар немесе олардың қайта шөгінді өнімдері қызмет етеді.

Қара қоңыр толық жетілмеген топырақтар ауылдық округтің батыс бөлігінде таралған.

А қабатындағы гумустың орташа мөлшері 3,5% құрайды, 1,7-4,3% шегінде өзгереді.

А+В1 гумустық қабатының қуаттылығы 30-50 см шегінде өзгереді, орташа есеппен 39 см құрайды.

Өсімдік жамылғысы астық тұқымдасты-жусанды, астық тұқымдасты-жусанды-эртүрлі шөпті және астық тұқымдасты-эртүрлі шөпті типтермен ұсынылған.

Бұл топырақтар жайылым ретінде пайдаланылады.

Қара қоңыр аз жетілген - кең таралған және ең тік, жақсы жылытылатын беткейлерге және жондардың, жоталар мен жеке таулардың тар төбелеріне бекіген.

Өсімдік жамылғысы тау-далалық топтамалармен қалыптасқан, онда жетекшілері ксерофильді шымды астық тұқымдастар (тырса, боз суыл, қызыл боз, сұлышөп, боз бітеуік және тағы басқалар) эртүрлі шөптермен, жартылай бұталармен және бұталармен, олар кейде тоғайлар түзеді.

Топырақ түзуші жыныстар болып аз қуатты элювиалды-делювиалды шебнисті саздақтар, қатты жыныстардың рухлягы немесе массивті-кристалды жыныстар, бетінен 40 см және одан жоғары жерде орналасады.

Сипатталған топырақтардың сипатты ерекшелігі - ұсақ жер қалыңдығының қуаттылығы 40 см-ден аспайды, ал морфологиялық келбеті үшін генетикалық горизонттарға әлсіз саралану, әдетте олардың толық емес жиынтығы және қысқалығы

тән. Ұсақ жерлі қабаттың орташа қуаттылығы 30 см құрайды, 24-38 см шегінде ауытқиды, А қабатының қуаттылығы 14 см-ден аспайды.

Топырақтар салыстырмалы түрде жақсы гумусталған - А қабатында гумустың орташа мәні 3,2% құрайды, 2,0%-дан 4,9%-ға дейін ауытқуымен, В қабатында гумус мөлшері 1,4-2,8% шегінде өзгереді, орташа есеппен 2,0% құрайды.

Әдетте, қара қоңыр аз жетілген топырақтар бетінен тұз қышқылынан көпіршімейді және айқын көрінетін иллювиалды-карбонатты горизонтқа ие емес.

Қара қоңыр аз жетілген топырақтардың тектерге бөлінуі жүргізілмейді.

Механикалық құрамы бойынша саздақты сорттары басым.

Сипатталған топырақтар жайылым ретінде пайдаланылады.

Шалғынды-қара қоңыр қалыпты орташа қуатты - қара қоңыр топырақтардың кіші аймағында таралған, таяз жыралардың, ойпандардың, жон аралық тұйық ойыстардың түптеріне бекіген.

Өсімдік жамылғысы астық тұқымдасты және астық тұқымдасты-жусанды-әртүрлі шөпті қауымдастықпен ұсынылған, мұнда астық тұқымдастар құрамында: тар қылқан боз, жорғалаушы боз, шалғынды сұлыбас, жерүсті қамыс құрақ, кәдімгі қамыс бар.

Топырақ түзуші жыныстар болып лҰсс тәрізді саздақтар, тереңнен қиыршық тасты шөгінділермен көмкерілген немесе әлсіз қабатты ежелгі-аллювиалды, негізінен саздақты шөгінділер қызмет етеді.

А+В1 гумустық қабаттарының қуаттылығы 43-58 см шегінде ауытқиды, орташа есеппен 52 см құрайды. Әрқашан дерлік А* және А1 бөлінетін А қабаты, қою сұр түсті, кесекті немесе түйіршікті-кесекті құрылымға ие (тыңайған жерде). В қабаты жоғарыдағыдан қоңыр реңкімен, кесекті немесе берік емес кесекті құрылымымен ерекшеленеді. Осы қабатта, ол әдетте В, және Вг қабатшаларына бөлінеді, тұз қышқылынан көпіршіту байқалады.

Топырақтар гумустың жоғары мөлшерімен сипатталады: А қабатында оның мәні 5,1% құрайды, 3,9-7,8% шегінде ауытқуымен; В1 - 3,5%, В1 және ВС қабаттарында екі есеге жуық төмендейді.

Механикалық құрамы бойынша сипатталған топырақтар басым түрде орташа және ауыр саздақты.

Учаскелер жайылымдық, сондай-ақ шабындық ретінде пайдаланылады.

Ашық қара қоңыр топырақтар - абсолюттік биіктіктер 700-800 м-ден 1300-1400 м-ге дейінгі шектерде төмен таулы және тау бөктеріндегі рельефтің белдеуінде бөлінеді және шөлейт-далалық аймағының жоғарғы кіші аймағын құрайды.

Олар төмен таулардың әртүрлі экспозициядағы беткейлерінде, арал төбелерінде және жонды-толқынды көлбеу тау бөктеріндегі жазықтарда дамиды.

Ашық қара қоңыр аз жетілген топырақтар төбелі-жонды тау бөктеріндегі жазықтың беткейлері бойынша шектеулі таралған. Қалыпты топырақтармен кешендер түзеді.

Өсімдік жамылғысы шымды астық тұқымдасты-тар жапырақты жусанды, астық тұқымдасты-жусанды, және бұталы-жусанды-әртүрлі шөпті қауымдастықтармен ұсынылған.

Топырақ түзуші жыныстар топырақ бетінен 40 см және одан жоғары жерде орналасады және қатты жыныстармен немесе олардың рухлығымен ұсынылған.

А қабатындағы гумус мөлшері 1,3-2,5% шегінде ауытқиды, орташа мәні 1,6%. Оның тереңдікке қарай кемуі біртіндеп. Сипатталатын топырақтардың қатты скелеттілігіне байланысты гумустың жалпы қоры толық профильді нұсқалармен салыстырғанда айтарлықтай аз. Көп жағдайда ашық қара қоңыр аз жетілген топырақтар бетінен көпіршиді, дегенмен карбонаттар ұсақ жерлі қалыңдықтан тыс жерлерде де табылуы мүмкін. Оларда айқын көрінетін карбонатты горизонт жоқ және көбінесе карбонаттардың көрінетін нысандары тек щебенің төменгі беттерінде аққан түрінде, щеткалар түрінде, жыныстағы дәнекерлер түрінде ғана байқалады. Бұл жерде көбінесе гипс және суда еритін тұздар бар. Топырақтардың механикалық құрамы саздақты.

Бұл топырақтар жайылым ретінде пайдаланылады.

Шалғынды-ашық қара қоңыр топырақтар - бұл типтегі топырақтар ашық қара қоңыр топырақтардың кіші аймағында салыстырмалы түрде ойыс учаскелерде, беткі немесе топырақшілік бүйірлік ағын сулардың уақытша жиналуы есебінен немесе жер асты суларының таяз (3-6 м) орналасуы орындарында ылғалдануы жоғары жерлерде қалыптасады.

Топырақ түзуші жыныстар тиісті автоморфты топырақтардағыдай шөгінділер қызметін атқарады.

Шалғынды-ашық қара қоңыр сортаңды топырақтар - бұл топырақтар зерттелетін округтің негізгі учаскесінің батыс бөлігінде таралған. Олардың қалыптасуы таяз жатқан минералданған жер асты суларымен немесе шайылу режимімен салыстырғанда сору режимінің айқын басымдылығы кезінде топырақ түзуші жыныстардың айтарлықтай тұздануымен байланысты.

Өсімдіктер келесі түрлермен ұсынылған: ақбас, шөлді және жорғалаушы боз, қамыс құрақ, қамыс, боз бітеуік, ажрек, мыңжапырақ, мия, цикорий және күздік жусан.

Олар суда еритін тұздардың болуымен сипатталады, олардың мөлшері әлсіз тұздану дәрежесіне сәйкес келеді.

Сипатталған топырақтар жайылым ретінде пайдаланылады.

Су жайылмалы қара қоңыр сортаңды топырақтар - өзендер мен жылғалардың терасса маңындағы су жайылмасында, минералданған жер асты суларымен қоректену нәтижесінде тұзданатын жерлерде қалыптасады.

Топырақ түзуші жыныстар болып терең горизонттарда әлсіз тұзданған, әлсіз қабатты саздақты және сазды аллювиалды шөгінділер қызмет етеді.

Табиғи өсімдіктер қауымдастықтармен ұсынылған.

Морфологиялық профиль гумустық қабаттың аз қуаттылығымен және жоғарғы 80 сантиметрлік қабатта оңай еритін тұздардың 0,3% -нан астам болуымен сипатталады (0-30 см қабатта - сортаңды, ал 30-80 см - сортаңдау).

Топырақты шалғынды тұзданған топырақтарда азот аз және гумустылығы 3-4% құрайды.

Сипатталған топырақтар жайылым ретінде пайдаланылады.

4. ЖАЙЫЛЫМДАРДЫ ҰТЫМДЫ ПАЙДАЛАНУ НЕГІЗДЕРІ.

Абай ауылдық округінің жерлері бір Негізгі учаскемен ұсынылған. Геоботаникалық издестірулер мен компьютерлік есептеу нәтижелері бойынша Абай ауылдық округінің жалпы ауданы 96158 га құрады. Округтің негізгі бөлігі Зайсан қазаншұңқырының аумағында орналасқан, ол кең тау аралық жазықты құрайды, әлсіз, концентрлік көлбеу Зайсан көлі мен Бұқтырма су қоймасының жағына қарай бағытталған. Округ аумағы күрделі рельефпен және абсолюттік биіктіктердің айтарлықтай айырмашылығымен сипатталады. Округ аумағы агроклиматтық аудандастыру бойынша екі ауданға жатады.

Ауылдық округтің топырақтары айтарлықтай әртүрлілікпен сипатталады. Таулы рельеф және тау бөктеріндегі жазық шегінде аймақтық ашық қара қоңыр, қара қоңыр аз жетілген саздақты топырақтар орналасқан. Өзендер мен жылғалардың аңғарлары бойында басым топырақтар болып шалғынды-қара қоңыр саздақты топырақтар табылады.

Табиғи жағдайлары мен өсімдік сипаты бойынша Абай ауылдық округінің аумағы құрғақ дала, шөлейт аймақтарына жатады. Мұнда шөл және тасты дала өсімдік түрлері кең таралған, мысалы, тар жапырақты жусан, ақ жер жусан, көкпек, биюргун, тасбиюргун, қылды боз, қызғылт боз, Лессинг бозы, ойық боз бітеуік.

Округтің барлық аумағы негізінен жайылымдардан тұрады. Шабындықтар аз бөлікті алып жатыр. Күршім өзенінің аңғары бойында шағын тоғайлар түрінде көктерек, терек, тал, қайың және тағы басқалар өседі.

Өзендер мен жылғалардың аңғарлары бойында, көлдердің маңындағы ойыстарда, рельеф ойыстарында, жер асты сулары жақын орналасқан жерлерде осы сулардың минералдануына байланысты астық тұқымдасты, шілікті және қылқан бозды жайылымдар мен шабындықтар, сондай-ақ басқа да жайылымдар таралған. Олар шалғынды-қара қоңыр саздақты топырақтарда қалыптасады. Астық тұқымдастардан басымдылық танытады: жидек шөп, нәзік аяқ, қамыс құрақ, сұлыбас, боз, қамыс құрақ және қамыс. Өте ылғалды учаскелерде қиякөлендер мен қамыс өседі.

Абай ауылдық округі аумағының гидрографиялық желісі сумен әлсіз қамтылған. Мұнда бұлақтар мен жылғалар аз. Жер асты сулары тау бөктеріндегі жазықта тереңдігі 2-ден 50 м-ге дейін орналасқан. Округ аумағымен Күршім өзені ағып өтеді, құдықтар мен бірнеше ұсақ көлдер бар.

Жалпы, округтің таулы бөлігіндегі жайылымдар сумен жақсы қамтылған, ал жазық бөлігінде әлсіз қамтылған.

Іздестіру ауданының флорасының экологиялық талдауы жазықтар бойынша ксерофиттердің кең таралғанын көрсетеді.

Өсімдік жамылғысының таралуында өсімдік және рельеф элементтері маңызды рөл атқарады. Зерттеу нәтижесінде мекендеу жағдайлары мен өсімдік құрамына байланысты табиғи жемдік жерлер рельефтің негізгі формалары шегінде жүйеленген: орта таулы, төмен таулы, төмен таулы ойыс, тау бөктеріндегі жазық, жазық ойыстары.

Жер пайдалану аумағындағы жоғарыда сипатталған барлық қауымдастықтар қазіргі уақытта жеке малды жайылымға пайдалану астында.

Іздестіру аумағының жалпы ауданы 96158 га құрады, оның ішінде ауылшаруашылық жерлері - 85514 га, өзге жерлер - 10644 га

Ауылшаруашылық жерлері жайылымдар - 75125 га, шабындықтар - 5344 га, егістіктер - 5045 га болып ұсынылған. Өзге жерлер құрамында: жапырақты орман - 2092 га, қамыс тоғайлары - 14 га, бұта тоғайлары - 327 га, бастапқы жыныстар шығындылары - 6528 га, су беті - 1291 га, елді мекендер - 329 га, өзгелер (карьер) – 63 га бөлінген.

Жайылымдардың ішінде пайдалану маусымдылығы бойынша көктемгі-жазғы-күзгілер басым - 58540 га (77,9%). Көктемгі-жазғы-күзгі жайылымдардың жем қоры 305931 ц құрғақ массаны немесе 163940 ц корм бірлігін құрайды.

Көктемгі-ерте жазғы-күзгілердің үлесіне - 15866 га (21,1%). Көктемгі-ерте жазғы-күзгі жайылымдардың жем қоры 84184 ц құрайды.

Жазғы жайылымдардың үлесіне 719 га (1,0%) келеді. Күзгі жайылымдардың жем қоры 4734 ц құрғақ массаны немесе 2529 ц корм бірлігін құрайды.

Зерттелген аумақ жайылымдарының жалпы жем қоры 394849 ц құрғақ массаны немесе 212756 ц корм бірлігін құрады.

Ауданы 5344 га шабындықтардың жем қоры 38154 ц құрғақ массаны немесе 20286 ц корм бірлігін құрайды. Жайылымдардың жалпы ауданы 75125 га-ның тазаларына 7614 га (10,1%), бұталылары - 26050 га (34,7%), боздылары - 29072 га (38,7%), мал басып қатайғандары - 12389 га (16,5%) келеді. Мал басып қатайған жайылымдарға (мал басып қатайған жайылымдар ауданынан) бір жылдық солянкалы өсімдіктермен өскені - 2113 га (17,1%), жусанды өсімдіктермен - 5540 га (44,7%), нашар жемделетін өсімдіктермен ластанғандары - 4145 га (33,5%), улы өсімдіктермен ластанғандары - 591 га (4,7%) жатқызылған.

Шабындықтардың жалпы ауданы 5344 га-ның тазаларына - 2197 га (41,1%), боздылары - 2203 га (41,2%), улы нашар жемделетін өсімдіктермен ластанғандары - 944 га (17,7%) келеді (5-қосымша, 12-нысан).

Округ аумағында жайылымдық жүктемені азайту және мал жайылымын ретке келтіру ауданы - 13058 га, арамшөп өсімдіктермен күрес ұсынылған ауданы - 2819 га (6-қосымша, 13-нысан).

4.1 Жайылымдарды ұтымды пайдалану.

Жайылымдар мен жайылымдық жемнің мал үшін маңызы. Жасыл шөп – жоғары қоректік жемдік құрал. Ең жақсы жайылымдардың шөбі, әсіресе астық тұқымдасты-бұршақты шөп қоспалары, 100 кг-да 10 кг-нан астам сіңімді белок және 100 корм бірлігіне дейін болады.

Бұдан басқа, пішеннің сіңімділігі жасыл шөпке қарағанда айтарлықтай төмен (15-20%). Жайылымдық жасыл шөпте, мысалы, А дәрумені пішенге қарағанда шамамен 10 есе көп. Минералдық заттар (негізінен кальций тұздары және фосфор тұздары), олардың тапшылығы кезінде жануарлардың дұрыс өсуі мен дамуы мүмкін емес, жасыл жайылымдық шөпте қажетті мөлшерде болады. Жайылымдық ұстау малға көпжақты қолайлы әсер етеді. Ол малдың жақсы дамуына және өсуінің күшеюіне ықпал етеді, олардың ағзасы әртүрлі ауруларға қарсы төзімдірек болады. Жайылымдарды ұтымды пайдалану негіздері.

4.2 Жайылымның шөп жамылғысына әсері.

Малды жайу өсімдіктерге үлкен әсер етеді. Жұлу, зақымдау, тепкілеу, шөп жамылғысын жерге басып тастау оның жағдайына айтарлықтай әсер етеді. Бұдан басқа, жайылым шалғындық жерлердің топырағына әсер етіп, оны нығыздайды, топырақтың физикалық қасиеттерін, су-ауа және қоректік режимін өзгертеді. Жайылым нәтижесінде өсімдік жамылғысы өзгереді: шөп жамылғысындағы өсімдік түрлерінің саны азаяды, негізінен жайылымға төзімді деп аталатын түрлер сақталады, шөп жамылғысы нашарлайды, шөп өнімділігі төмендейді.

Жайылымның өнімділігі... көп мөлшерде аз құнды шөптер, өрескел... Жайылымға төзімді түрлер тек шөп жамылғысында жайылымдық кезең ішінде жайылғаннан кейін тез өсіп, жасыл массаның тұрақты шығымын бере алатын шалғындық шөптердің болуымен ғана қолдау табады. Бұл қабілет әдетте жайылымдарда шөп жамылғысының негізін құрайтын төменгі астық тұқымдастарға тән.

Жайылымдарды ұтымды пайдалану кезіндегі негізгі талаптар жайылымдардың жоғары өнімділігін алу, шөп жамылғысының құнды құрамын ұзақ уақыт бойы сақтау, жайылымдық жеммен жануарлардың ең көп санын қамтамасыз ету және мал шаруашылығы өнімінің жоғары шығымын алу үшін жағдай жасауға саяды.

Осыған байланысты қоректік заттардың жиналуы мен жұмсалуы, шөптердің өсу және даму биологиясы, шөптің өсуіндегі маусымдық ауытқулар, жайылымдардың " тынығу" кезеңдері үлкен маңызға ие. Жайылымдарды пайдалану кезінде, ең алдымен, жайылымдардың мерзімдері, биіктігі және жайылу саны, сондай-ақ жайылымдардың қалыпты жүктемесі өте жоғары маңызға ие.

Жайылымдардың өнімділігін қолдайтын және арттыратын іс-шаралар. Жайылымда өнімді және жақсы жемдік құрамды барлық пайдалану жылдарында жоғары деңгейде сақтауға ұтымды пайдалану тәсілдерін үйлестіру арқылы ғана қол жеткізуге болады.

Шөптерді жеткілікті қарқынды пайдалану кезінде олардың өнімділігін жоғары деңгейде ұстауға мүмкіндік беретін бірқатар іс-шаралар бар: жайылымға күтім жасау тәсілдерін қолдану (тыңайтқыштар енгізу, шөп себу, қалдықтарын шабу және т.б.), мерзімді түрде демалыс беру, тұқымдары піскеннен кейін пайдалану, жайылымдық пайдалануды шабындықпен алмастыру, қатарлы-учаскелік жайылым жүйесін енгізу. Барлық бұл іс-шаралар бір-бірінен бөлек емес, белгілі бір жүйеде – ұзақ мерзімді пайдаланылатын жайылымдарда жайылым айналымын енгізу арқылы қолданылуы тиіс.

Жайылым шөбіне күтім жасау және бір уақытта оның өнімділігін арттыру шараларына су режимін жақсарту және реттеу, өңгірлерді, бұталарды жою, арамшөптермен күрес және т.б. жөніндегі іс-шаралар да жатады.

5. ЖАЙЫЛЫМДАР АУМАҒЫН ҰЙЫМДАСТЫРУ

Мал шаруашылығы үшін берік жемшөп базасын құруда және жайылымдардың деградация процестерінің алдын алуда арзан және қоректік жемдердің негізгі көздерінің бірі болып табылатын жайылымдарды дұрыс пайдалану қажет.

Табиғи жайылымдарды ұтымды пайдаланудың негізі жайылым айналымы болып табылады.

Жайылым айналымы - бұл шөп жамылғысының өнімділігін сақтауға және арттыруға бағытталған жайылымдарды пайдалану және оларға күтім жасау жүйесі. Белгілі бір реттілікпен жылдар бойы пайдалану мен күтімнің жекелеген тәсілдері алмасып, қайталанатын жүйе. Өсімдіктердің вегетациялық ерекшеліктерін ескере отырып, жайылымдардың белгілі бір типтерінде шөп жамылғысын уақытылы жайылымға пайдалану; жайылым шаруашылығын ұйымдастыруға жұмсалатын шығындардың ең аз мөлшері; жайылымдық учаскелерді, су көздерін дұрыс орналастыру және жануарлардың бос қозғалыстарын барынша азайту, қажетті ветеринарлық-профилактикалық талаптарды сақтау.

5.1. Жайылымдарды ұтымды пайдалану негіздері.

Жайылымның шөп жамылғысына әсері. Малды жайу өсімдіктерге үлкен әсер етеді. Жұлу, зақымдау, тепкілеу, шөп жамылғысын жерге басып тастау оның жағдайына айтарлықтай әсер етеді. Бұдан басқа, жайылым шалғындық жерлердің топырағына әсер етіп, оны нығыздайды, топырақтың физикалық қасиеттерін, су-ауа және қоректік режимін өзгертеді. Жайылым нәтижесінде өсімдік жамылғысы өзгереді: шөп жамылғысындағы өсімдік түрлерінің саны азаяды, өсімдіктер. Жайылымды дұрыс пайдаланбаған кезде көбінесе көп мөлшерде аз құнды шөптер, сабағы өрескел әртүрлі

шөптер пайда болады, шөп жамылғысының сапасы нашарлайды, шөп өнімділігі төмендейді. Жайылымның өнімділігі тек шөп жамылғысында жайылғаннан кейін тез өсіп, бүкіл жайылымдық кезең ішінде жасыл массаның тұрақты шығымын бере алатын шалғындық шөптердің болуымен ғана қолдау табады. Бұл қабілет ең алдымен әдетте жайылымдарда шөп жамылғысының негізін құрайтын төменгі астық тұқымдастарға тән .

Жайылымдарды ұтымды пайдалану кезіндегі негізгі талаптар жайылымдардың жоғары өнімділігін алу, шөп жамылғысының құнды құрамын ұзақ уақыт бойы сақтау, жайылымдық жеммен жануарлардың ең көп санын қамтамасыз ету және мал шаруашылығы өнімінің жоғары шығымын алуға саяды. Осыған байланысты жайылымдық пайдалану кезінде қоректік заттардың жиналуы мен жұмсалуды, шөптердің өсу және даму биологиясы, шөптің өсуіндегі маусымдық ауытқулар, жайылымдардың "тынығу" кезеңдері үлкен маңызға ие. Жайылымдарды пайдалану кезінде, ең алдымен, жайылымдардың мерзімдері, биіктігі және жайылу саны, сондай-ақ жайылымдардың қалыпты жүктемесі өте жоғары маңызға ие.

Жайылымдардың өнімділігін қолдайтын және арттыратын іс-шаралар. Жайылымда өнімді және жақсы жемдік құрамды барлық пайдалану жылдарында жоғары деңгейде сақтауға ұтымды пайдалану тәсілдерін үйлестіру арқылы ғана қол жеткізуге болады. Шөптерді жеткілікті қарқынды пайдалану кезінде олардың өнімділігін жоғары деңгейде ұстауға мүмкіндік беретін бірқатар іс-шаралар бар: жайылымға күтім жасау тәсілдерін қолдану (тыңайтқыштар енгізу, шөп себу, қалдықтарын шабу және т.б.), мерзімді түрде демалыс беру, тұқымдары піскеннен кейін пайдалану, жайылымдық пайдалануды шабындықпен алмастыру, қатарлы-учаскелік жайылым жүйесін енгізу. Барлық бұл іс-шаралар бір-бірінен бөлек емес, белгілі бір жүйеде – ұзақ мерзімді пайдаланылатын жайылымдарда жайылым айналымын енгізу арқылы қолданылуы тиіс. Жайылым шөбіне күтім жасау және бір уақытта оның өнімділігін арттыру шараларына су режимін жақсарту және реттеу, өңгірлерді, бұталарды жою, арамшөптермен күрес және тағы басқалар жатады.

Күршім ауданы
Абай ауылдық округі бойынша
2026-2030 жылдарға арналған
жайылымдарды басқару және
оларды пайдалану жөніндегі
Жоспарға 3-қосымша

Жайылымдық инфрақұрылым объектілері туралы және ауыл шаруашылығы жануарларын айдауға арналған сервитуттар туралы мәліметтер

P/c №	Пайдаланудағы жайылым	Құрылысты (қа й та жаңғыртуды) қажет ететін жайылым		
-------	-----------------------	---	--	--

	Жайылымдық инфрақұрылым объектілері	инфрақұрылым ы объектілерінің саны, бірлік	инфрақұрылым ы объектілерінің саны, бірлік	Ұзындығы, километр	Ауданы, мың шаршы метр
1	2	3	4	5	6
1.	Суландыру құрылыстары(ұңғымалар, құбырлы және шахталық құдықтар, казандар)	Ұңғымалар - 15			
2.	Құрылыстар, көпірлер, жолдар				
3.	Мал айдау трассалары, мал тоқтайтын суару алаңдары	2		37 шақырым	
4.	Қой тоғытатын ыдыстар, қора-жайлар мен қоршалған орындар, жайылым қоршаулары, шарбақтар (соның ішінде электр қоршаулар), ауыл шаруашылығы жануарларын айдап-бөліп жаюға арналған загондар				
5.	Ауыл шаруашылығы жануарларын ветеринариялық өңдеуге арналған бөліністер	Бурабай ауылы - 1 Қойтас ауылы - 1 Теректібұлақ ауылы - 1			
6.	Электр және жылу энергиясымен қамтамасыз етуге арналған құрылыстар мен объектілер, жаңартылатын және баламалы энергия көздерін				

	пайдалану жөніндегі объектілер				
7.	С у м е н жабдықтау объектілері тіршілікті қамтамасыз етудің басқа түрлері, персоналдың маусымдық тұруына арналған құрылыстар ж ә н е жайылымдарды күтіп-ұстауға ж ә н е пайдалануға қажетті өзге де мүлік	Өзендер, ағындар және бұлақтар			

Күршім ауданы
Абай ауылдық округі бойынша
2026-2030 жылдарға арналған
жайылымдарды басқару және
оларды пайдалану жөніндегі
Жоспарға 4-қосымша

1-кесте. Ауылшаруашылығы жануарларының иелерін көрсете отырып, олардың саны туралы деректер

№ п/п	Ж е к е тұлғалардың тегі, аты, әкесінің аты (бар болса) немесе заңды тұлғалардың атауы	Б и з н е с сәйкестендіру нөмірі / иесінің жеке сәйкестендіру нөмірі	Бас саны, бас			
			Ірі қара малы	Жылқылар	Ұсақ мал (ешкі)	Ұсақ мал (қой)
1	2	3	4	5	6	7
1	Алихан Болат	870301301986	92			
2	Абдолла Мукият	690827302788	32	10	7	21
3	Абдрахманов Мақсат	740109302499	1		5	192
4	Абзалхан Мукатай	630808399111	22	1		9
5	Абилмажинов Марат	620125300356	19	8		4

6	Абишпаев Куаныш Майданович	750528300591	3		7	18
7	Абралимов Абзал	740621302284	30	44		580
8	Абралимов Марат	720710302849	20		10	15
9	Абралимов Нұрлан	500303302246	10			
10	Авкубаев Фархат	740913302777	8	2	9	24
11	Адышев Бақытбек	530316300157	5	1	4	24
12	Айдарханов Талғат	640404301790		1	14	17
13	Айтақымет Серік	840616351543	27			17
14	Алибаев Темирбек Зайнелович	740123300161		119		
15	Алибекұлы Сырым	940712350756	466			944
16	Аманжолов Бақан Калиулы	540103300547	1	1	2	16
17	Амиренова Бағзада Тлеуқановна	571110400420	26			
18	Амірханова Мансия	550516400233	23	10	2	5
19	Амренов Бейбит	840512301115	6	43		
20	Амренов Кенжеғали	691006302182	422	12	55	1136
21	Амренов Руфат Салимович	860905301819	4			9
22	Ареков Беглан Омирбекович	761115301291	203		6	141
23	Арпабаев Асылбек	730613300113	17	4	11	16
24	Арпабаев Арман Алимжанович	710514302584	9			
25	Арысбек Бердіхан	940601399031	13	4		

26	Арысбек Иманғали	530721399029	6		7	23
27	Аскетаев Берік	530102300361	18			
28	Ахметкали Темирхан	630516300442	42	2	9	75
29	Ахметқалиев Арман	690626300223	17	6	10	26
30	Ахметқалиев Мақсат Темірханұлы	910726351844		18		
31	Ахметов Болат	710327300125	13	1	17	4
32	Ашимов Ермек Амерғалиевич	681014302243	2			
33	Ашимов Эрик Амерғалиевич	760501300972	42		3	180
34	Ашуов Берік	690712300072	24			63
35	Ашуов Сайлаубек	580910300294	43	13	9	66
36	Базарбай Оразбек	850623399092	573	52		342
37	Байырхан Абдолла	480705301524	55	1	2	32
38	Бақтияров Оразғали	600704300349	5	2	3	15
39	Баталов Батырбек	730118301232	5	4	20	13
40	Бахтияров Алибек	690421300982	642	224		2099
41	Баяндина Нурия	451119400495	19	14	7	
42	Бейсебаев Елубек	671103300135	3		5	30
43	Бейсебаев Әлібек	540326300292	173	16		39
44	Бекқожанова Шайза	620525400278	5		53	2
45	Бектемиров Олжас Каирғазинови ч	841115302267	5			134
46	"Болашак" шаруа кожалығы	810501399051	132			
47	Боразбек Ынтымақ	700510350550	41	9	5	5

48	Ғазез Оразбек	880505351537	12	20		6
49	Гуммель Владимир Германович	631001303618	20			
50	Дабынов Ғажайып	621024402015	10	4		
51	Дабынов Ерболат	730719301881	10			100
52	Дабынов Мұрат	691021301969	8			
53	Дабынов Совет Ашуұлы	630728300465	3			
54	Дамұхан Мұқамет	880219303423	37			371
55	Дәлелқан Қасым	761005000771	9			
56	Дөкен Оразқан	900407001317	45		5	28
57	Дөкен Сетербек	820518000167	13		1	11
58	Елеубаева Орынжамал Абдолдиновна	520507400645	17			
59	Есимханов Бекайдар Зимуханбетович	560618301698	18			
60	Егизбаев Кадылбек	540304300946	7		3	34
61	Ежембаев Дәулетхан	490314300196	11	13		
62	Еженов Баян	611203301844	4		10	6
63	Ерлікұлы Мейіржан	841229301167	10	3		
64	Есембаев Асхат	710604302355	246	8		547
65	Есенаев Сегізбай	560319300238	2		7	10
66	Есенбаева Улданай Садыковна	761001400100	19			
67	Есімханов Жанайдар	600509403261	6		13	13
68	Есмұханбетов Жұмағали	520411300171	5	3		51

69	Ә б е к Ыбырайым	871004351445	23	10	34	46
70	Ә ді ш е в Жәнібек	470120300198	8	5	19	5
71	Жакупова Кайникамал	630704401924	26	3	12	178
72	Жақсылықов Е р ж а н Серікұлы	980428350373		3		
73	Жамбауова Айжамал Еркановна	650101407394	107	50	15	350
74	Жампейісова Катира	540101411588	10	1	31	27
75	Жампейсов Секен	570611301671	10	3	6	14
76	Жанаев Құмарғазы	500328301591	17	9	22	17
77	Жанаев Төкен	720930301232	86			
78	Жанаева К у м ы с Асимбековна	510204401446	116	44		
79	Жанбауов Ерғалым	640618301902	17	4	2	35
80	Жумаибеков Б е р и к Актангельдин ович	790619301770		14		
81	Жүмәдділ Нарсын	30515550103		22		
82	Ж ұ м а н Таскынгұл -	750401499070	22			
83	Жылыспаев Серікхан	580426301122	12		9	48
84	Ибраев Амангелді	671228301366		5		
85	Ибраев Еділ Амангельдыұ лы	970406350585		4		
86	Ибраев Әділ Амангелдіұлы	930723350714	17			
87	Ибраев Куаныш Құрметұлы	980422351408	3			
88	Ибраев Курмет Сергеевич	710119300382				15

89	Иргебаев Мұбарак	631118300401	10	4	20	11
90	Іргебаев Болат	690214301777	34	1	1	
91	Кабдуллин Аргынбек	650126302610	596	305		
92	Кабдуллина Гульшат Сагидолдинов на	640831402112		23		
93	Кабдығалиева Салтанат Кумарбековна	700922402498	6			
94	Казбаева Кульсарай	390101406688	2	9	12	176
95	Калибасова Людмила Канашевна	480918401241				31
96	Калыкова К а н и я Доконовна	540228400187	1			
97	Камзина Гульмира Кумаргазыно вна	780112400185	10		18	6
98	Канарбаева Р а и с а Сабиолловна	590115402148	10			
99	Канжархан Екпин	700219302777				19
100	Касаинов Ризабек Калиолданови ч	660313302966	28		14	30
101	Каукей Бағила	880610351499		10		
102	Кенжеғанова Қымбат Кенжеқанқыз ы	306650613	14			
103	Кәлім Сиғыбат	790412350415	26	5	2	13
104	Кибатолдин А д и л Муратович	950803351384	7			
105	Конжабаев Кадылбек	560717300935	4			
	Куанов Азамат					

106	Даулетханович	811207300939	9			5
107	Кустубаева Раушан Саветбековна	660103401615	630	57		
108	Қабдешов Қайрат	541128301584				35
109	Қабдығалиев Мұрат	621015300211		9		
110	Қабдығалым Бейсен	850808399127	32		2	12
111	Қабылмажинов Болат	640801302886	10	9	8	40
112	Қаисаров Тоқтарбек Жансарбаевич	611227301607	29	19	14	215
113	Қайдар Сетерхан	760821399159		12		
114	Қайырбаев Танаш	511111300082	8	2	17	38
115	Қалдыбаев Бибек	660220300419	8	2	1	28
116	Қалиакперов Дархан Кенжеғалиұлы	960508351075	160	8		251
117	Қалидолдин Болат	730101308541	130	9		
118	Қалқабек Төкен	630415399105	6	30		
119	Қамза Әбек	510506350451	2			
120	Қанасбай Тасқынбек	720307350659	6			
121	Қасымбаев Құмар	590824300477	3	1	9	
122	Қасымжанов Қуаныш	670306301941		4	1	25
123	Қибатолдин Еділ Мұратұлы	991204350366	126			
124	Қисасіләмов Нұржан	690324300915		3	14	23
125	Қопан Дүйсен	920225351505	25	17		
126	Құмарғалиева Жазира	540408400859	2	1	13	13
127	Құмаров Саят Маратұлы	910607351490	21			

128	Құсайынов Сейітқожа	711018300683	8			51
129	Мажиков Бакытжан	630202300138	6	3	2	16
130	Майлыханов Бакытбек	660101312891		6	6	26
131	Майлыханов Әділ	890407302419	5		7	13
132	Малгаждаров Уалихан	750519300235	9	1	4	38
133	Мамет Равила	770408403137	22	2		
134	Мамырбеков Құмар	420515300314	4	1	1	10
135	М а н а п Бейсенбек	910817302424	16			29
136	Манасов Ерик Зарлыханович	740520302542	17		1	34
137	Маненова Бакытгуль	710111401750	7		15	7
138	Марденова Айгуль	680425400790	5			23
139	Масалиев Алмурат Айнухатович	760921302407	16	17	14	74
140	Мауытхан Толкын	560602399037	3			
141	Мейірбаев Ербол	661130300145	11			
142	Мейірбаева Битай	420808400125		1		17
143	Мешелов Талғат	680408300187	25			
144	Муканов Медет	840914302476		55		
145	Мукашев Бауыржан Жекенович	731210302528	15	1	4	34
146	Муратов Сунгат	850812302611	64	6		20
147	Мусаканов А л т а й Калиевич	870301301986			1	666
148	Мұкадил Қайсар	850510001345		6		
149	Мұқатай Ілес	920630351824	47			35
150	Мұқышев Қайролда	560201300335	10			24

151	Мұратова Қамажай Мұратқызы	950411450460	14	18		
152	Мынгатов Алтынбек Ракшанович	731004300998		5		
153	Мысақанов Ерлан	600716300127	16	1	12	2
154	Наурузбаева Ә с е м Бекмуханбето вна	890430400226		10		
155	Наурызбаев Ермұханбет	630313300335			3	21
156	Нукенова Нұркамал	490213400341	194	17		699
157	Нукешов Досбол	830823301649	15			
158	Нукешова Нургайни	420101417067	7		5	6
159	Нурахметова Айгул	500430400227	14		17	87
160	Нургапасов Нуржан Нургапасович	760714300990	4	2	12	9
161	Нуржапарова Р о з а Черияздановн а	681121402083		19		
162	Нұрахметов Ержан	690309402143	46	1		
163	Нұрахметов Еркін	700129302202	17	3	19	22
164	Нұрахметов Қабиден	600101321384	8		5	14
165	Нұржапаров Балғынбек	721021300146	26	7	8	60
166	Нұржапаров Бекболат	770122300250				299
167	Нұрпейісов Болатхан	591107301866	10	1	7	30
168	Омаржанова Бакжамал Жакупова	470225401242		10		
169	Омаров Болат	630716300330	2	5		70
170	Оразаев Болат	671015300161	9			

171	Орынбаева Лунара Асылбековна	810723402052	6	4		39
172	Ошакбаев Кадылбек	600207302384	85	58		908
173	Поштабаев Алмас	780107300326	24		13	105
174	Рақымбай Қурметқан	740202303462	114	26		
175	Рахпанова Нұрлыхан Сабикановна	570101408197	2	89		
176	Рахымжанов Секен	491219300073	4	2	12	34
177	Ра ш е в Төлеген	500603301141	2	2	11	21
178	Ромбаев Сәрсембай	590519301516		6		
179	Рымбеков Әділет Рымбекұлы	940421351455	43	28		
180	Рышпанов Қайрат	650213302584	7	3	18	22
181	Сәбитов Дүсіпхан	570206300453	6	1	28	21
182	Сакен Майра	860922403329	15			
183	Сақтасынов Қанат	690410300209	23	4		77
184	Сабырбаев Жәнібек	560425300145		48		
185	Сагидолдина Кулсун Аблхаировна	520330400217	10			39
186	Сағиев Қайрат	721108302006	19	3	45	10
187	Саден таутан	620401350888		44		14
188	Салкымбаев Еркеш	590815300309	32	14	16	130
189	Салкымбаев Серик	720505301053	34	31	4	24
190	Сарсембин Нурлан	650815300243	8	2		45
191	Сауқабаев Орынтай	570104300439	28	15		32
192	Сейсебаев Куаныш Зайнелұлы	901210300637	1	10		

193	Секишев Медет	780921301551	8	7		44
194	Сәкенов Ерасыл Серікұлы	950416351261	9			
195	Сіләмов Ерланбек	610923300471	9	7	62	51
196	Смағұлов Алихан	621203302517	12		8	14
197	Субатилов Мұрат	740802301864	21	3	22	34
198	Сулейменов Рауан	820522301423		26		
199	Сулейменова Салтанат Кумаровна	830923401898	537	119		1439
200	Сүлейменов Ержан	711107304144	127		74	58
201	Такенова Жамалхан Базылхановна	660101401466	15			
202	Талапхан базархан	881111001225		13		
203	Танашанов Бауржан Абилканович	690321302043	20	14		24
204	Танашанов Манарбек	640218300464	1	39		88
205	Таскынбек Умутбек	960113351256	10			
206	Таупихов Данияр Сагидолдинов ич	881109301898	8		9	27
207	Таупихов Сагидолда Таупихович	510401301361		2		
208	Таутан Даулетбек	810207350912	63	54		
209	Темиржанов Галимардан	651124300160	2		8	3
210	Темиржанов Жанат	700210300216	6	1	11	
211	Тәукенов Мерей Құатбекұлы	940314351572	2			

212	Тоқатов Дархан Жумаханович	811202302482		1		
213	Токтасынов Алихан Кайрканович	800402303493		144		
214	Тоқтаров Бауыржан	630629301851		40		
215	Төлеухан Жулдыз	840326402159	1			7
216	Тонашанов Нұрбек	661210301356	7			81
217	Тонашанова Сауле Калымхановна	660101402266	16	7		
218	Төлепберді Еркін	690119399038	116	22		
219	Төлеуханов Бейбіт	690414300200	4	14	3	23
220	Тұрсынханов Мұратхан	721220302382	15	1		
221	Урумбаев Қайрат	610508300227		2	5	7
222	Хайруллин Досбол Аянбаевич	670221300045		19	23	
223	Хайруллин Куаныш Баянбаевич	720102300639	11			
224	Хайруллин Нуржан	620920300150	15		14	85
225	Шакен Жумадил	750828399066	25	17	17	12
226	Шауен Қайрат	600809399022	24	24		29
227	Ықышев Сайлау	710103303101	4	3	37	35
228	Ынтықбаев Бақыт	630618300338	9		2	14
229	Ырысбек Калихан	750207399139	214	72		
Барлығы			8711	2629	1202	15251

Күршім ауданы
Абай ауылдық округі бойынша
2026-2030 жылдарға арналған

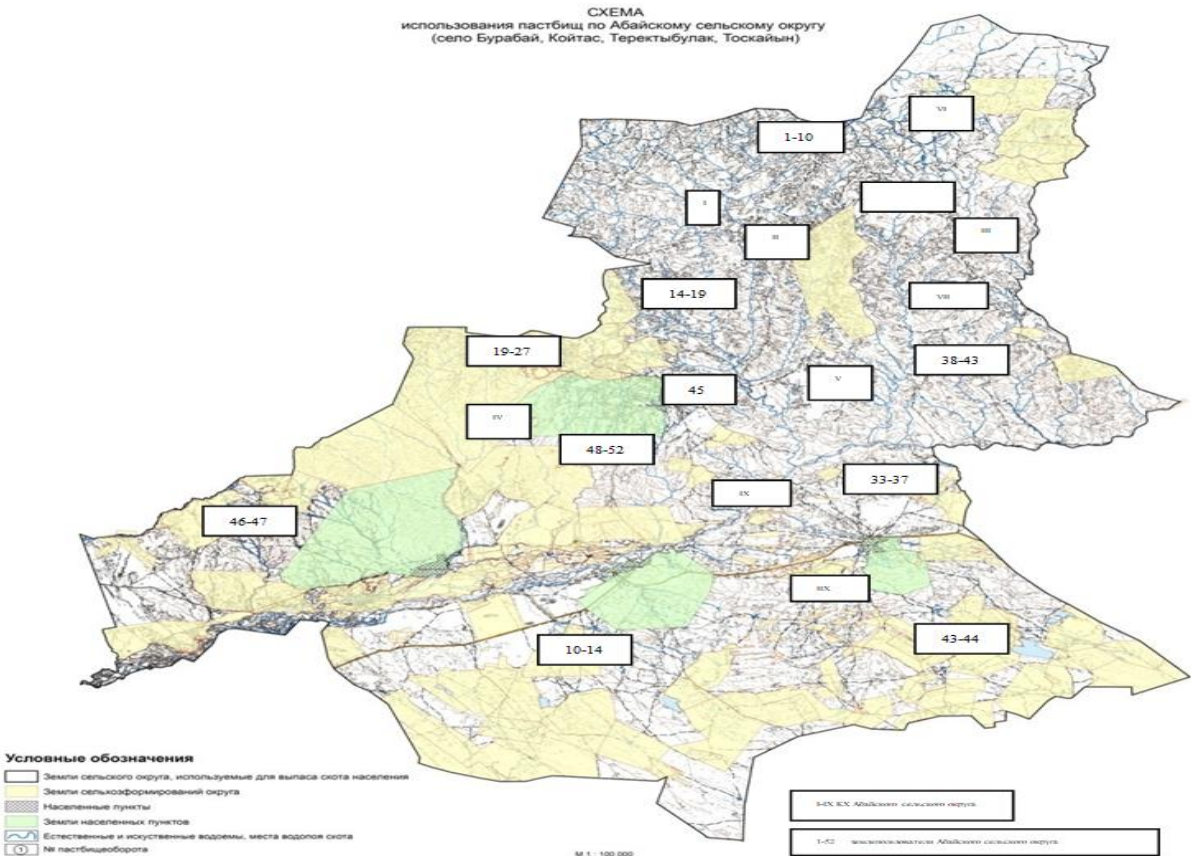
жайылымдарды басқару және
оларды пайдалану жөніндегі
Жоспарға 5-қосымша

Ұсынылатын жайылым айналымдарының схемалары

Жылдар	Учаскелердің нөмірлері			
	I	II	III	IV
1	2	3	4	5
2026	көктемгі маусым	жазғы маусым	күзгі маусым	демалатын учаске
2027	демалатын учаске	көктемгі маусым	жазғы маусым	күзгі маусым
2028	күзгі маусым	демалатын учаске	көктемгі маусым	жазғы маусым
2029	жазғы маусым	күзгі маусым	демалатын учаске	көктемгі маусым
2030	көктемгі маусым	жазғы маусым	күзгі маусым	демалатын учаске

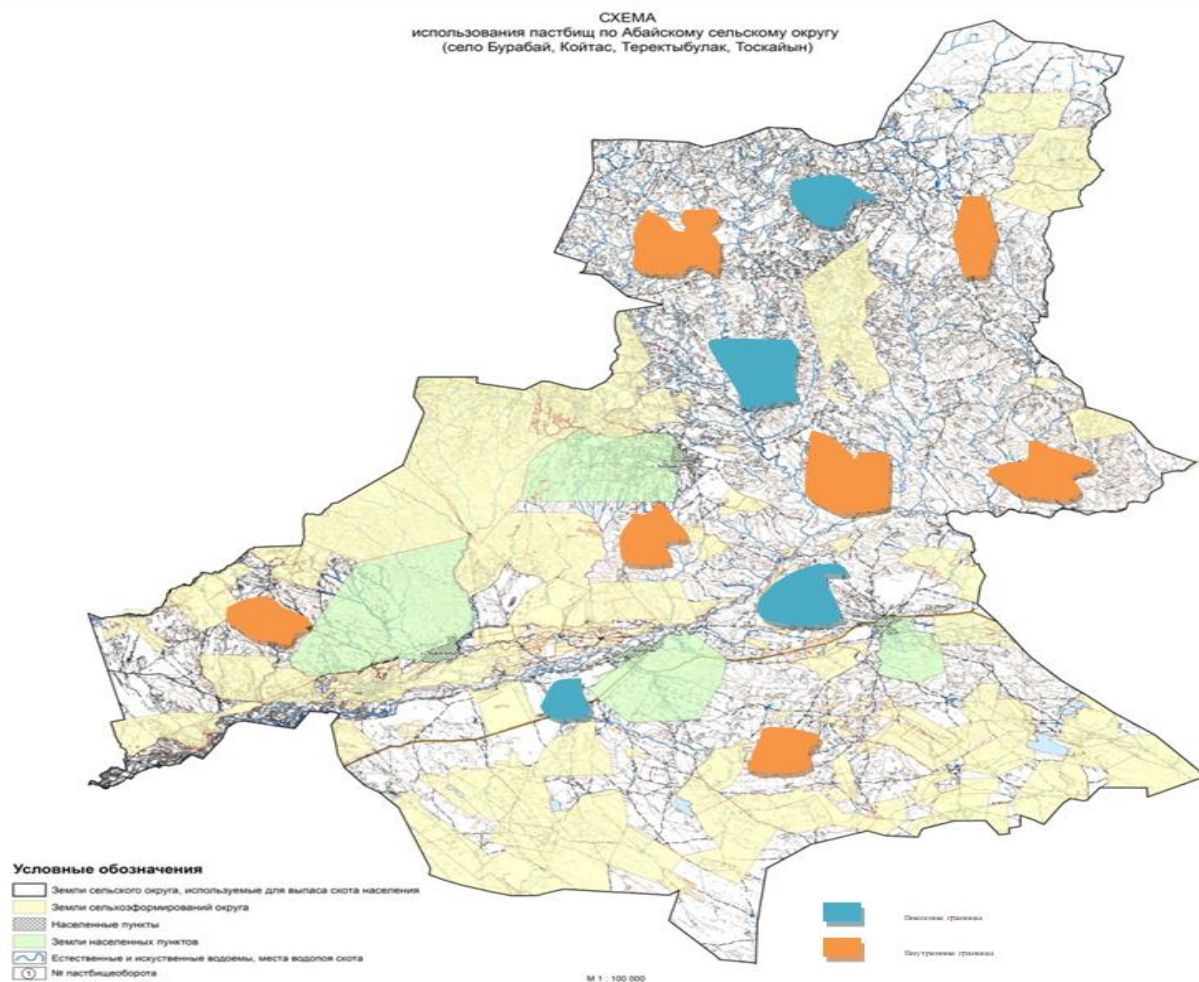
Күршім ауданы
Абай ауылдық округі бойынша
2026-2030 жылдарға арналған
жайылымдарды басқару және
оларды пайдалану жөніндегі
Жоспарға 6-қосымша

Күршім ауданы Абай ауылдық округі аумағында жайылымдардың жер санаттары бөлінісінде орналасу схемасы (картасы)

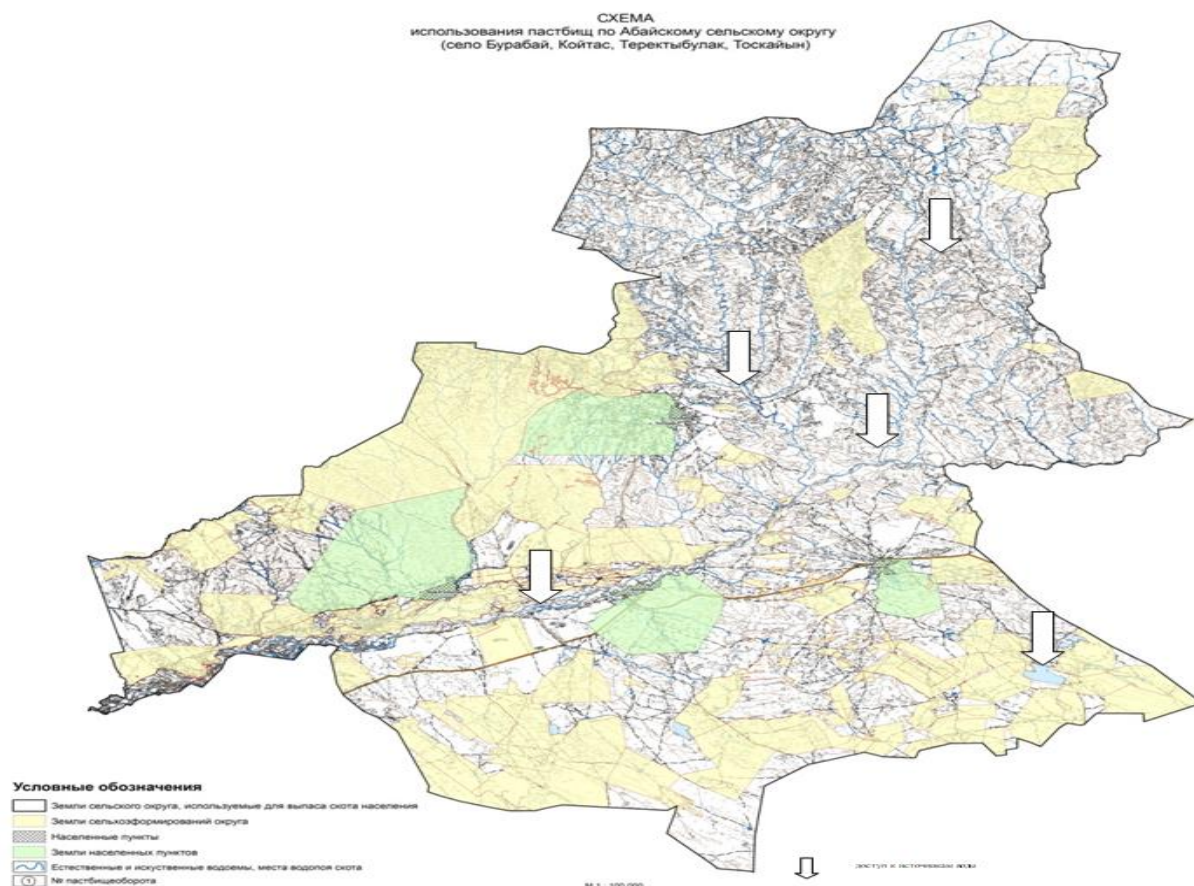
Күршім ауданы
Абай ауылдық округі бойынша
2026-2030 жылдарға арналған
жайылымдарды басқару және
оларды пайдалану жөніндегі
Жоспарға
7-қосымша

**Жеке ауланың ауыл шаруашылығы жануарларын, оның ішінде қоғамдық жайылымдарды
жаю бойынша халықтың мұқтажына арналған жайылымдарды белгілейтін схема (карта)**

Күршім ауданы
Абай ауылдық округі бойынша
2026-2030 жылдарға арналған
жайылымдарды басқару
және оларды
пайдалану жөніндегі Жоспарға
8-қосымша

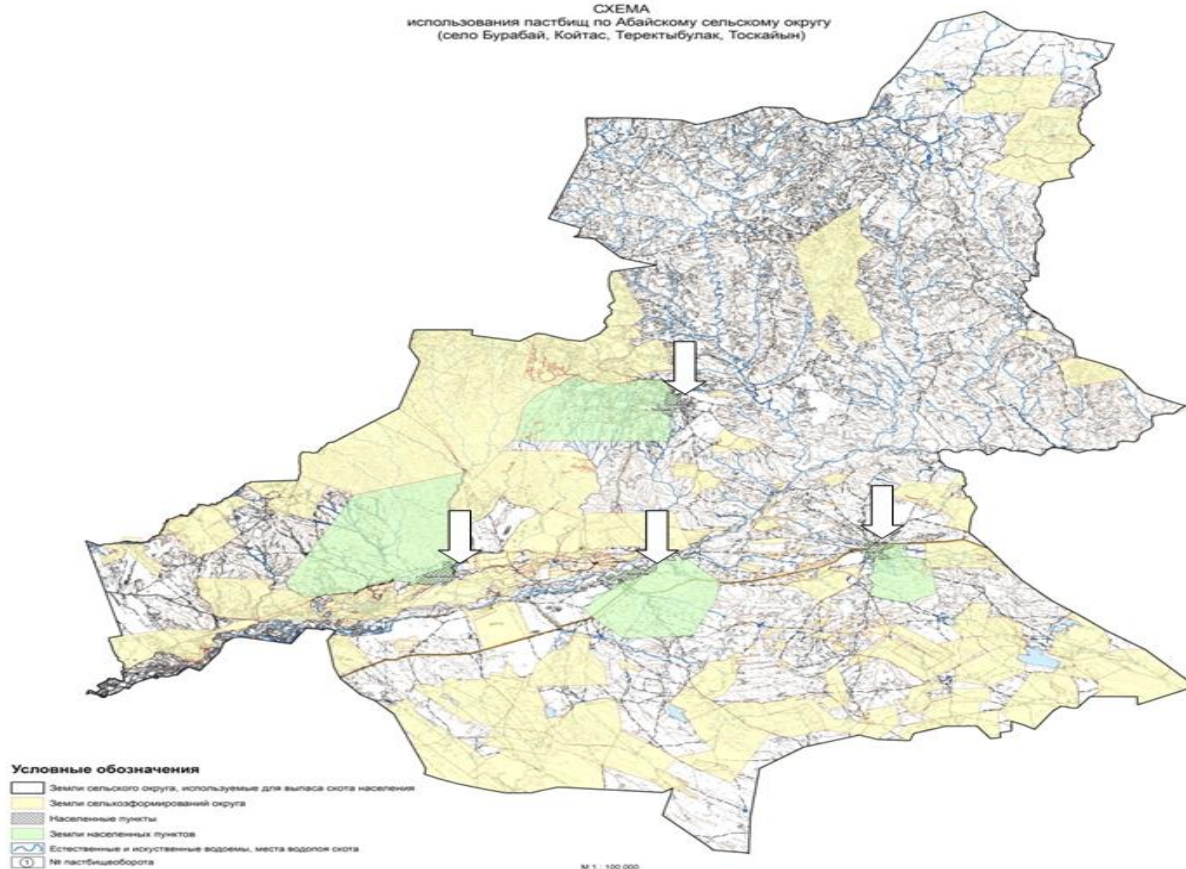
Жайылымдардың геоботаникалық зерттеуі негізінде ұсынылатын жайылым айналымдарыны схемалары көрсетілген ұсынылатын жайылым айналымдарыны схемалары белгіленген схема (карта)

Күршім ауданы
Абай ауылдық округі бойынша
2026-2030 жылдарға арналған
жайылымдарды басқару
және оларды
пайдалану жөніндегі Жоспарға
9-қосымша

Ауыл шаруашылығы жануарларын айдау үшін сервитуттар, мал айдау трассаларын және басқа да жайылымдық инфрақұрылымы нысандарын, сондай-ақ мал қорымдарын (биометриялық шұңқырларды) белгілейтін схема (карта)

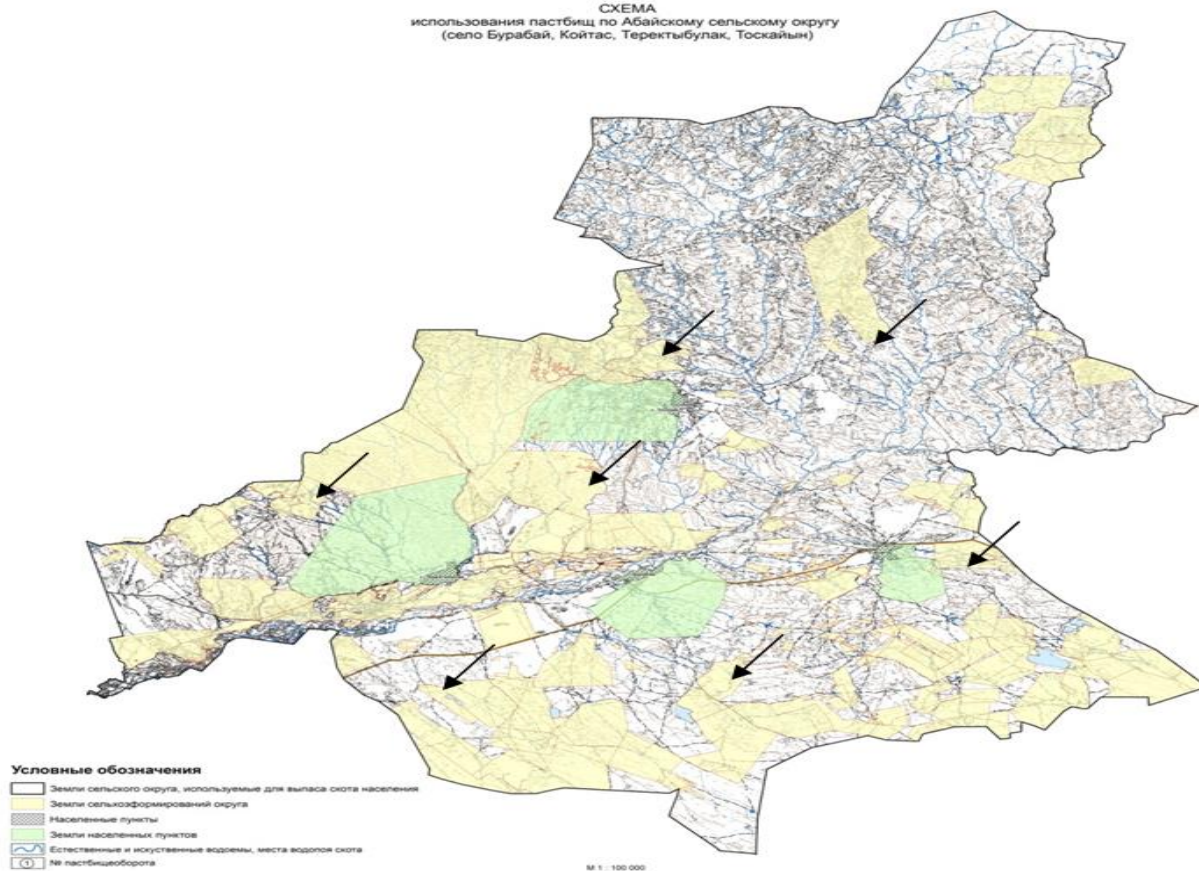
СХЕМА
использования пастбищ по Абайскому сельскому округу
(село Бурабай, Койтас, Теректыбулак, Тоскайын)

Күршім ауданы
Абай ауылдық округі бойынша
2026-2030 жылдарға арналған
жайылымдарды басқару
және оларды
пайдалану жөніндегі Жоспарға
10-қосымша

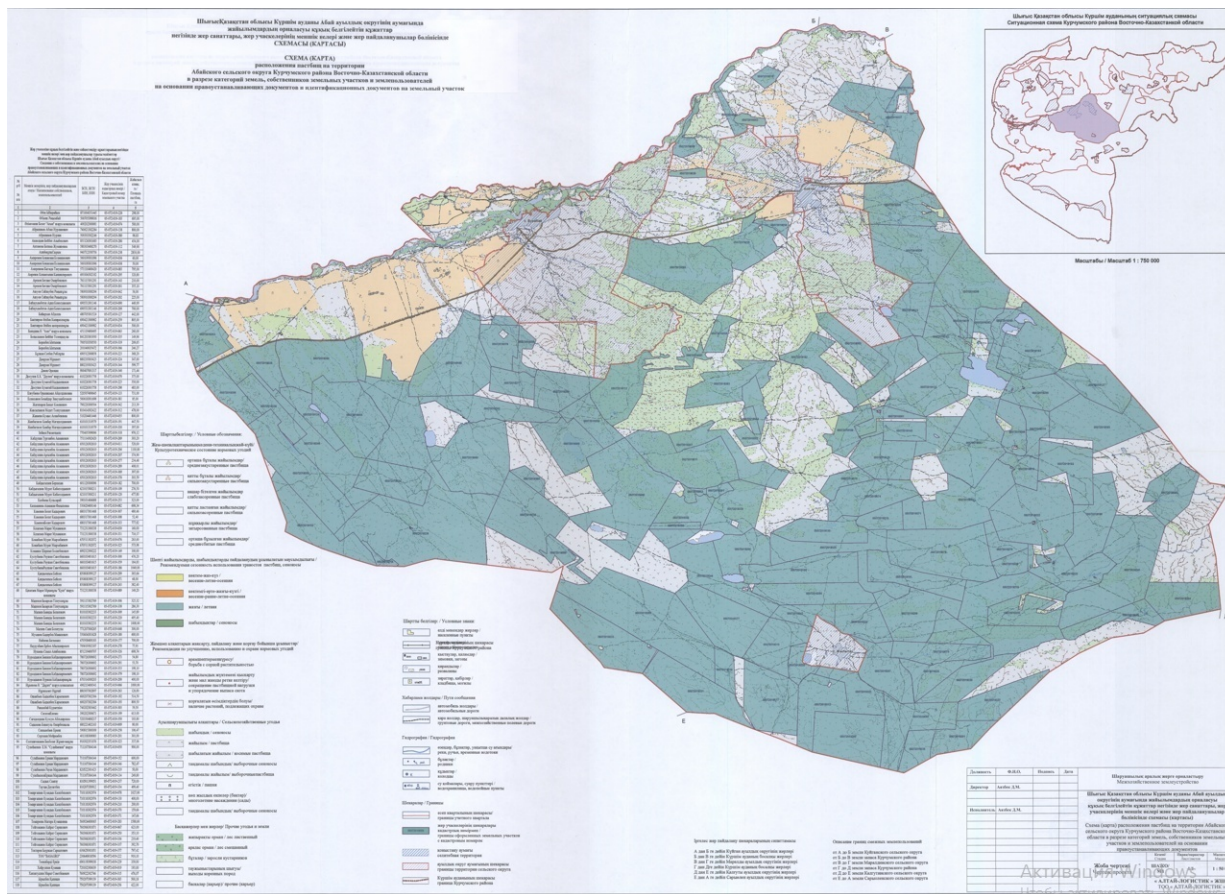
**Жайылым пайдаланушыларға жер пайдалануға берілуі мүмкін жайылымдарды белгілейтін
схема (карта)**

СХЕМА
использования пастбищ по Абайскому сельскому округу
(село Бурабай, Койтас, Теректыбулак, Тоскайын)

Күршім ауданы
Абай ауылдық округі бойынша
2026-2030 жылдарға арналған
жайылымдарды басқару
және оларды
пайдалану жөніндегі Жоспарға
11-қосымша

Су көздеріне (көлдерге, өзендерге, тоғандарға, қазбатоғандарға, суару және суландыру каналдарына, құбырлы және шахталы құдықтарына) қол жеткізу схемасы

Күршім ауданы
Абай ауылдық округі бойынша
2026-2030 жылдарға арналған
жайылымдарды басқару
және оларды
пайдалану жөніндегі Жоспарға
12-қосымша

**Ауыл шаруашылығы жануарларының басын шалғайдағы жайылымдарға орналастыру
схемасы**

